

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
ДЛЯ СУДДІВ

**ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ
ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД
ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
СУДОЧИНСТВІ**

Збірка навчальних матеріалів курсу
для учасників тренінгу

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
ДЛЯ СУДДІВ

**ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ
ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД
ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
СУДОЧИНСТВІ**

Збірка навчальних матеріалів курсу
для учасників тренінгу

УДК 347.99(4:477)(07)
ББК 67.9(4Укр)71я7+67.9(4)71я7
3-36

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою Національної школи суддів України (протокол № 5 від 20.12.2016 року).

Упорядник: **Фулей Тетяна Іванівна, к.ю.н., начальник відділу науково-методичного забезпечення підготовки суддівського корпусу Національної школи суддів України.**

Редактор: **Старцев Олександр.**

Дизайнер: **Мадінова Юлія.**

Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» – К.: ВАІТЕ, 2016. – 68 с.

ISBN 978-966-2310-71-9

Це видання – збірка матеріалів, яка є результатом науково-методичної роботи над курсом «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві», розробленого для викладання у межах стандартизованої програми для суддів.

Зазначений курс є одним із низки навчальних курсів, створення та впровадження яких здійснюється у співпраці з Національною школою суддів України (далі – НШСУ), Верховним Судом України та Вищим адміністративним судом України у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» (далі – Проект), що впроваджується Координатором проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади. Видання розроблене з використанням матеріалів підготовлених робочою групою, яка працювала над розробкою курсу в межах Проекту.

Курс розроблений у формі тренінгу із застосуванням інтерактивних методів навчання дорослої високопрофесійної аудиторії та із врахуванням кращого світового досвіду навчання суддів, який відображено у Концепції національних стандартів суддівської освіти, схваленої Науково-методичною радою НШСУ (протокол від 23.12.2014 р. № 5).

Інші видання щодо застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини розроблені та видані в межах Проекту можна знайти за наступним посиланням <http://www.osce.org/uk/ukraine/235336>.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

Global Affairs
Canada

Affaires mondiales
Canada

Ця публікація розроблена та видана у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» Координатора проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з Національною школою суддів України.

Усі права захищені. Зміст цієї публікації можна безкоштовно копіювати та використовувати для освітніх цілей за умови посилання на джерело інформації.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні не несе відповідальності за зміст та погляди, висловлені у цій публікації.

© Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2016

© Національна школа суддів України, 2016

ЗМІСТ

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ.....	6
ПРОГРАМА КУРСУ (ТРЕНІНГУ).....	20
МЕТА КОНВЕНЦІЇ, МЕТА ТА ПРИНЦИПИ ЄСПЛ.....	24
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 1 (ЗАПИТАННЯ ДО ФІЛЬМУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ) ...	28
ПІДСТАВИ ВТРУЧАННЯ ДЕРЖАВИ У ПРАВА, ГАРАНТОВАНІ КОНВЕНЦІЄЮ.....	30
ЗАВДАННЯ 1 ДЛЯ РОБОТИ В МАЛИХ ГРУПАХ	36
ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД.....	38
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 2 (ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД)	44
ЗАВДАННЯ 2 ДЛЯ РОБОТИ В МАЛИХ ГРУПАХ	45
ПРЕЗЕНТАЦІЯ HUDOC ТА ІНШИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	47
ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ З КОРИСТУВАННЯ РЕСУРСОМ HUDOC.....	59

КУРС ДЛЯ СУДДІВ «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ»: ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Тетяна Фулей,

кандидат юридичних наук, начальник відділу науково-методичного забезпечення підготовки суддівського корпусу Національної школи суддів України, керівник робочої групи

Це видання – збірка матеріалів для учасників, що є «уречевленим результатом» науково-методичної роботи над курсом «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві», розробленого у рамках стандартизованої програми для суддів окружних адміністративних судів та місцевих загальних судів, які розглядають справи в порядку адміністративного судочинства.

Цей курс є одним із 10 навчальних курсів, створення та впровадження яких здійснюється Національною школою суддів України (далі – НШСУ) у співпраці з Верховним Судом України та Вищим адміністративним судом України у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя», що реалізується Координатором проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади.

Курс розроблений у формі тренінгу із застосуванням інтерактивних методів навчання дорослої високопрофесійної аудиторії та з урахуванням кращого світового досвіду навчання суддів, що дістає вияв у Концепції національних стандартів суддівської освіти, схваленої Науково-методичною радою НШСУ (протокол від 23.12.2014 р. № 5)¹.

Унікальність запропонованого курсу визначається низкою його особливостей. Розглянемо їх докладніше.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

Насамперед зазначимо, що цей **курс створений для суддів, призначених на посаду вперше**, і є «**базовим**» з вивчення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція або ЄКПЛ). Фундаментом для нього є програма спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді. Тобто очікується, що учасники цього курсу оволодіють (під час спеціальної підготовки в НШСУ чи самостійно) тим обсягом матеріалу, що передбачений програмою спецпідготовки.

Зауважимо, що курс розроблений для суддів як окружних адміністративних судів, так і загальних місцевих судів, які розглядають справи в порядку адміністративного судочинства.

Важливо розуміти, що під час викладання цього курсу тренери не розкриватимуть постатейно зміст кожного з конвенційних прав – презюмується, що учасники Конвенцію читали і знають, які права нею гарантуються (право на життя, на справедливий суд, на повагу до приватного життя тощо), а також розуміють зміст

¹ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nsj.gov.ua/ua/about/symbols/>

кожного з гарантованих прав людини і основоположних свобод. Завдання тренінгу – виявити та зрозуміти взаємозв'язки між статтями Конвенції, принципи дії конвенційних стандартів на практиці, звузити «сіру зону» непорозумінь та оволодіти тими вміннями і навичками, що заявлені розробниками. Саме тому від учасників очікується попереднє опрацювання 5 рішень Європейського суду з прав людини (далі Суд або ЄСПЛ) (до речі, майже всі вони включені до переліку завдань для проведення первинного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих судів загальної юрисдикції, які звернулися до ВККСУ із заявами про рекомендування для обрання безстроково (додаток 3 до рішення ВККСУ від 28.01.2016 р. № 7/зп-16).

У свою чергу цей курс доповнюватиметься «поглибленими» чи «спеціалізованими» курсами для суддів з більшим досвідом роботи. Таким чином, підготовка з цієї теми буде поетапною та системною.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Хоча Україна повністю визнала юрисдикцію ЄСПЛ в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції, майже 20 років тому², а відповідно до ст. 17 Закону України від 23.02.2006 р. № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права, українські судді стикаються зі значними труднощами при застосуванні Конвенції та практики ЄСПЛ.

Як відомо, ЄСПЛ, на відміну від інших міжнародних договорів, має свої особливості, насамперед – на її підставі запроваджено систему наднаціонального контролю держав – членів Ради Європи за імплементацією європейських стандартів прав людини на внутрішньодержавному рівні, на підставі чого держави, що ратифікували її, гарантують відповідність свого внутрішнього законодавства положенням Конвенції, а тому зобов'язані вносити певні зміни до свого законодавства та судової практики³. Положення Конвенції є високоабстрактними; їх можна охарактеризувати як норми-параметри, що становлять собою «вищі принципи європейського правопорядку»⁴ та конкретизуються у рішеннях ЄСПЛ. Саме рішення Суду допомагають глибше зрозуміти зміст та обсяг гарантованих Конвенцією прав і відповідно здійснювати ефективний захист кожного порушеного права⁵.

У тих випадках, коли Суд констатує своєму рішенні факт порушення прав заявника з боку держави-відповідача, з цього випливає необхідність, радше обов'язок держави не тільки сплатити справедливую компенсацію, а й – у багатьох випадках – вжити певних заходів загального характеру. Рішення Суду не лише констатує, а й «сигналізує» про необхідність усунення такої ситуації та виключення її повторення в майбутньому.

Варто пригадати, що у прийнятій ще у 2004 р. **Рекомендації Rec(2004)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці** було передбачено, зокрема, вивчення на національному рівні Конвенції та практики Європейського суду з прав людини не лише як елемент загальної навчальної програми в галузях права, політології та управління, а й елемент допуску до професії (тобто кваліфікаційних іспитів) для отримання різноманітних правничих спеціальностей, а також для первісної підготовки (спеціальної підготовки кандидатів на посаду) і підвищення кваліфікації суддів, прокурорів та адвокатів, а також працівників правоохоронних органів, пенітенціарних установ, імміграційних служб з урахуванням їхніх специфічних потреб. Крім того, надзвичайно важливо, щоб вивчення Конвенції було включено до програм юридичних факультетів не лише як окремий предмет, а й «горизонтально» в кожній правовій дисципліні (кримінальне право, цивільне

² Україна ратифікувала Конвенцію 17.07.1997 р. на підставі Закону України № 475/97-ВР, а отже, Конвенція є частиною національного законодавства України відповідно до ст. 9 Конституції України. Конвенція набула чинності для України 11.09.1997 р.

³ Де Сальвіа М. Прецеденты Европейского суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящейся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 78–79.

⁴ Де Сальвіа М. Европейская конвенция по правам человека. – СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 67.

⁵ Раданович Н. Міжнародно-судові засоби імплементації Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод // Право України. – 1999. – № 12. – С. 36.

право тощо), для того, щоб студенти, незалежно від спеціалізації, після закінчення університету знали, як застосовувати Конвенцію у своїй галузі⁶.

Враховуючи досвід, накопичений державами-членами з часу прийняття Рекомендації (наприклад, зараз усі держави-члени мають постійні структури для навчання суддів і прокурорів, чого не було понад десятиріччя тому; застосовуються новітні навчальні методи, зокрема дистанційні курси), Комітет міністрів Ради Європи вирішив у 2015 р. переглянути цю Рекомендацію або доповнити її методичними вказівками щодо «кращих практик» навчання з прав людини для фахових юристів.

У звіті «Потреби навчання українських суддів та адвокатів з питань Європейської конвенції з прав людини» від 10.10.2011 р., DG-HL (2011) 13, його автор Джеремі Макбрайд зазначив, що правова культура, успадкована Україною від Радянського Союзу після отримання нею незалежності, не передбачала існування загального принципу відповідності правових положень певним мінімальним стандартам – матеріальним та процесуальним, на підставі яких такі правові положення або їх застосування могли б бути визнані неприйнятними, наприклад через довільність результату або неспівмірність впливу на свободу. Це створювало різкий контраст із вибагливою концепцією верховенства права, що становить собою основу застосування ЄКПЛ⁷.

На жаль, це спостереження багаторічного експерта Ради Європи й досі залишається актуальним. Також доводиться визнавати, що чимало суддів не поділяють (чи поділяють лише частково) цінності Конвенції. Непоодинокими є випадки, коли права людини і основоположні свободи маргіналізуються, видаються за нав'язані нашій державі міжнародні зобов'язання, що є «ментально чужими» нашому суспільству. Доволі типовим є сприйняття прав людини як абстрактних та таких, що не мають реального наповнення.

У цьому зв'язку пригадується виступ на відкритті конференції «Викладання прав людини в Росії та інших державах Європи», що відбувалася 21–22.10.2013 р. пані Т. Термачич, керівника відділу сприяння дотриманню прав людини на національному рівні Генерального директорату з прав людини і верховенства права Ради Європи. Вона зазначила, що роль Ради Європи – «принести права людини додому», і особи, відповідальні за їх впровадження, не лише мають бути обізнані з правами людини, а й знати, як застосовувати їх у конкретних ситуаціях. Це особливо стосується суддів, прокурорів, адвокатів і загалом державних службовців, які мають розуміти механізм реалізації прав людини у національних процедурах.

З огляду на це навчальний курс має чіткі цілі та очікувані результати.

МЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Відповідно до шостого показника Бангалорських принципів поведінки суддів, схвалених Резолюцією 2006/23 Економічної і Соціальної Ради ООН від 27.07.2006 р., «компетентність та старанність є необхідними умовами для виконання суддею своїх обов'язків». З цим важко не погодитися. Компетентність є однією з основ суддівської незалежності: лише справжній професіонал може бути дійсно незалежним.

Належна професійна підготовка судді є неодмінною умовою компетентного судочинства. Така підготовка є також гарантією незалежності та безсторонності суддів, важливою умовою поважного ставлення суспільства до судової влади.

Мета курсу – допомогти суддям оволодіти знаннями (поглибити їх) у відповідній сфері, виробити та удосконалити необхідні суддівські вміння та навички, важливі для розгляду в суді спорів у контексті практики ЄСПЛ.

⁶ З повним текстом Рекомендації можна ознайомитися тут: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_573

⁷ Джеремі Макбрайд. Потреби навчання українських суддів та адвокатів з питань Європейської конвенції з прав людини. Звіт від 10.10.2011 р., DG-HL (2011) 13.

ТРИ ВИМІРИ: ЗНАННЯ, НАВИЧКИ, СТАВЛЕННЯ

Відповідно до національних стандартів суддівської освіти розробка УСІХ навчальних курсів для суддів та кандидатів на посаду судді здійснюється НШСУ з урахуванням трьох вимірів:

- 1) **знання** (матеріальне та процесуальне право, конвенції та міжнародні договори, ратифіковані Україною (згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України));
- 2) **навички** (уміння аналізувати та тлумачити нормативно-правові акти; критично мислити; кваліфікувати діяння; управляти судовим процесом; спілкуватися з учасниками процесу; вирішувати етичні дилеми; користуватися інформаційними технологіями; самостійно приймати рішення у спорі; писати судові рішення тощо);
- 3) **ставлення** (в т.ч. розуміння соціального контексту відправлення правосуддя (розуміння суспільства та його потреб; недопущення дискримінації за різними ознаками (статтю, національністю, віком, місцем проживання, релігійною приналежністю, сексуальною орієнтацією, матеріальним станом тощо)).

Навчальні програми та курси розробляються: 1) відповідно до об'єктивних навчальних потреб суддівського корпусу; 2) з урахуванням особливостей цільової аудиторії (юрисдикція, стаж роботи на посаді судді, спеціалізація (за необхідності)); 3) зважаючи на актуальність проблематики (розробка курсу «на випередження», а не «постфактум»); 4) за активної участі суддівської спільноти.

Метою запровадження національних стандартів суддівської освіти є **відображення підходу НШСУ як державної установи із спеціальним статусом у системі правосуддя, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя та здійснює науково-дослідну діяльність**, до суддівської освіти як засобу/основи підвищення довіри суспільства до суду, підвищення якості судівництва та утвердження верховенства права, забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд незалежним і безстороннім судом, утвореним відповідно до закону. Зокрема, **кожен навчальний курс та програма підготовки суддів загалом має сприяти утвердженню конституційних цінностей поваги до прав людини та громадянина, верховенства права та непорушності принципів суддівської етики.**

Розробники курсу сподіваються, що він сприятиме досягненню вищезазначених цінностей повною мірою. Важливість розуміння конвенційних стандартів та їх застосування у контексті практики ЄСПЛ на національному рівні стало необхідною кваліфікаційною вимогою до кожного судді.

Відповідно запропонований навчальний курс має чітко сформульовані очікувані результати, на досягнення яких він спрямований, та які охоплюють усі три виміри навчального процесу – знання, навички та ставлення. Це робить курс цілісним, цікавим, практично орієнтованим, коли судді-учасники розуміють зв'язок навчального матеріалу зі своєю щоденною суддівською діяльністю.

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ КУРСУ

Очікується, що по закінченні курсу учасники **знатимуть**:

- понятійний апарат («негативні та позитивні зобов'язання», «втручання», умови виправданості втручання, «законність», «необхідність в демократичному суспільстві», «пропорційність»);
- окремі рішення ЄСПЛ, серед яких 5 – доволі ґрунтовно:
 - «**Сірик проти України**» (заява № 6428/07), рішення від 31.03.2011 р.;
 - «**Гримковська проти України**» (заява № 38182/03), рішення від 21.07.2011 р.;
 - «**Олександр Волков проти України**» (заява № 21722/11), рішення від 9.01.2013 р.;

«Серявін та інші проти України» (заява № 4909/04), рішення від 10.02.2010 р.;

«Рисовський проти України» (заява № 29979/04), рішення від 20.10.2011 р.;

- елементи «трискладового тесту»;
- вимоги до якості «закону» в контексті практики ЄСПЛ;
- підстави виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією;
- легітимну мету втручання;
- критерії визначення «необхідності в демократичному суспільстві»;
- сферу застосування ст. 8 та ст. 10 Конвенції та як їх розмежовувати;
- вимоги до судового рішення відповідно до практики ЄСПЛ.

Вони **вмітуть**:

- на кожній стадії судового процесу визначати статтю Конвенції, якою охоплюються правовідносини (в матеріальному або процесуальному аспекті), визначати відносини учасників процесу між собою та з судом;
- аналізувати підстави втручання суб'єкта владних повноважень в права особи на відповідність Конвенції з позиції відповідності закону, легітимній меті та необхідності в демократичному суспільстві;
- організувати підготовку і розгляд справи з дотриманням принципів ст. 6 Конвенції, зокрема: вибудовувати та дотримуватися моделі поведінки, яка допоможе сприймати суд як безсторонній та незалежний; створювати умови для сторін з метою забезпечення рівності у поданні доказів, ознайомлення з документами та доказами у справі;
- співвідносити національне законодавство з Конвенцією; застосовувати Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права та тлумачити національне законодавство «в дусі» практики ЄСПЛ;
- системно аналізувати рішення ЄСПЛ; знайти правову позицію в рішенні ЄСПЛ (знайти те рішення, що стосується справи або проблеми);
- правильно співставляти обставини справи, що розглядається національним судом, та справ ЄСПЛ, на які планує посилатись суддя (чи підходять обставини справи);
- знаходити рішення ЄСПЛ на інформаційних ресурсах, зокрема у базі документів HUDOC, на веб-сайті Міністерства юстиції України; вмітуть користуватися освітніми ресурсами Програми HELP;
- обґрунтовувати прийняте рішення з використанням, у разі необхідності, практики ЄСПЛ.

Загалом **курс сприятиме утвердженню поваги до прав людини і основоположних свобод як цінностей демократичного суспільства.**

ПОПЕРЕДНЄ ОПРАЦЮВАННЯ 5 РІШЕНЬ ЄСПЛ ЩОДО УКРАЇНИ

Ефективна робота під час тренінгу (курс проводиться саме у тренінговій формі) передбачає **попереднє опрацювання учасниками 5 рішень ЄСПЛ**. Це було предметом довгих дискусій як між учасниками робочої групи з розробки курсу, так і під час апробацій цього курсу та проведення тренінгу для тренерів (ToT).

Запропонована добірка рішень ЄСПЛ дозволяє охопити основні особливості практики Суду, що мають вплив на правозастосування на національному рівні: концепція позитивних зобов'язань держави, автономного тлумачення понять (таких, наприклад, як «житло», «майно»); умови виправданості втручання у гарантоване право особи; концепція «законності»; конкретизація змісту принципу пропорційності як дотримання «справедливого балансу» між потребами загального суспільного значення та потребами збереження фундаментальних прав особи, особливо враховуючи те, що заінтересована особа не повинна нести непропорційний та неспівмірний тягар; конкретизація змісту принципу верховенства права та багато інших. Таким чином, опрацювання цієї добірки рішень дозволить оволодіти необхідною термінологією та концептуальними підходами Суду.

Крім вже згаданих прикладів, можна навести юридичну конструкцію, коли заявник перебуває у «ситуації постійної невизначеності» або на нього покладається «надмірний тягар». Важливим є розмежування випадків розширеного і звуженого тлумачення певних положень залежно від того, гарантують вони право (оскільки інше рішення може призвести до результатів, що будуть несумісними з предметом і метою Конвенції) чи передбачають можливість втручання в нього.

Ці 5 рішень були результатом ретельного добору; кожне з них є унікальним і показовим одночасно, а в сукупності вони створюють міцну основу для розуміння конвенційних стандартів, що мають застосовуватися при здійсненні правосуддя. Попереднє опрацювання учасниками тренінгу цих рішень покликане створити синергетичний ефект, «візуалізувати» матеріал презентацій та зробити роботу в групах змістовнішою й динамічнішою.

Розглянемо ці справи докладніше.

Справа «**Сірик проти України**» не лише містить докладну оцінку ЄСПЛ втручання у права заявниці, гарантовані ст. 10 Конвенції, а й є важливою з огляду на європейські стандарти розгляду справ щодо захисту репутації посадових осіб, зокрема якщо звинувачення у протиправній та корупційній діяльності таких осіб містяться у зверненнях до компетентних державних органів.

Заявниця у цій справі, пані Надія Сірик, надіслала до Державної податкової адміністрації України листа, в якому скаржилася на те, що керівництво (зокрема, пані С.) Національної академії державної податкової служби України, що підпорядковується Державній податковій адміністрації України, де навчався її син до його відрахування у 2004 р., займається протиправною та корупційною діяльністю. Згодом С., яка була у той час першим проректором Академії, звернулася до Києво-Святошинського районного суду з позовом до заявниці про захист честі та гідності. Суд задовольнив позовні вимоги С. і дійшов висновку, що заявниця не довела правдивість викладених у листі тверджень про те, що С. несправедливо ставилася до студентів та їхніх батьків; вимагала від заявниці платню за кожен екзамен і залік, що їх мав скласти син заявниці; грубила заявниці та кричала на неї; обзивала заявницю аферисткою; виштовхувала її з кабінету; давала вказівки викладачам не приймати екзамени у сина заявниці тощо. Суд постановив, що зазначені заяви були поширені публічно, оскільки лист адресувався юридичній особі, а заявниця могла передбачати, що його прочитає більш ніж одна особа. Суд також зазначив, що С. ознайомила з текстом листа у присутності ректора Академії та представників Державної податкової адміністрації. Рішенням суду заявницю зобов'язано було спростувати ці твердження шляхом відкликання оскаржуваного листа та сплатити на користь С. 1000 грн. як відшкодування моральної шкоди. Апеляційний суд Київської області залишив рішення суду першої інстанції без змін.

Аналізуючи цю справу, ЄСПЛ нагадав, що одним із принципів верховенства права є те, що громадяни повинні мати можливість повідомляти компетентних посадових осіб держави про поведінку державних службовців, яка їм видається неправомірною або незаконною. ЄСПЛ зазначив, що заявниця надіслала свого листа насамперед з метою перевірки компетентними органами незаконного – на її думку – поведінки деяких державних службовців, зокрема до державного органу, відповідального за контроль за діяльністю

Академії та її працівників, і просила вивчити питання. Ніщо не свідчить про те, що заявниця не діяла в рамках, установлених законом для подання подібних скарг.

ЄСПЛ також зазначив, що лист не ставив під загрозу громадську довіру до посадових осіб Академії, оскільки його зміст не став відомим загалу, в справі не брала участь преса, а також не мало місця жодної іншої форми публічного розголосу. В цілому можна обґрунтовано стверджувати, що скарга заявниці не виходила за межі прийнятної критики, особливо оскільки ці межі за певних обставин можуть бути ширшими стосовно державних службовців порівняно з приватними особами.

За цих обставин ЄСПЛ дійшов висновку, що притягнення заявниці до цивільно-правової відповідальності за подання до державного органу скарги щодо стверджуваних порушень з боку посадової особи держави було непропорційним цілі, що переслідувалася, а саме – захисту репутації та прав відповідної посадової особи. Таким чином, відбулося порушення ст. 10 Конвенції.

Інше рішення – у справі **«Гримковська проти України»** – стосується екологічної небезпеки, що досягла такого рівня, наслідком якого є значне погіршення здатності особи користуватись своїм житлом, мати приватне та сімейне життя, гарантоване ст. 8 Конвенції. Разом з рішенням від 10.12.2011 р. в справі **«Дубецька та інші проти України»** (*Dubetska and Others v. Ukraine*), заява № 30499/03, воно є найважливішим рішенням ЄСПЛ щодо України з питань довкілля. Однак вибір цієї справи був зумовлений не лише цим, а й труднощами, які викликає застосування принципу пропорційності. У ній ЄСПЛ ґрунтовно дослідив дотримання національними органами мінімальних гарантій, спрямованих на забезпечення справедливого балансу між інтересами заявниці та інтересами суспільства при прийнятті рішення про перенесення автомобільної дороги (наприклад, чи було підготовлено відповідне техніко-економічне обґрунтування, яке б надавало оцінку можливості дотримання встановлених екологічних норм та можливість зацікавленим сторонам, у тому числі мешканцям вулиці Ч., висловити свої думки; чи вживала міська влада заходів, спрямованих на врегулювання екологічного стану вулиці; як національні суди, що розглядали скарги, давали оцінку прийнятним суб'єктами владних повноважень рішенням).

Наголошуючи на важливості участі громадськості у прийнятті рішень з екологічних питань як процесуальної гарантії забезпечення прав, закріплених у ст. 8 Конвенції, ЄСПЛ наголосив, що істотним елементом цієї гарантії є можливість для особи оскаржити в незалежному органі рішення, дії або бездіяльність державних органів, що впливають на її права в цій сфері, а також зазначив, що 30.10.2001 р. для України набрала чинності Орхуська конвенція, що стосується доступу до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань щодо довкілля. Тим часом у цій справі не доведено, що заявниці було надано реальну можливість оскаржити у національних судах заходи органів державної влади щодо магістральної дороги М04 у період з жовтня 1998 р. до червня 2002 р.

ЄСПЛ не залишив поза увагою те, що мотивувальні частини судових рішень не містять прямої відповіді на основні доводи заявниці про незаконність та свавільність рішення та щодо адекватності екологічної політики міської влади стосовно вулиці Ч., які були надзвичайно важливими для вирішення, а також аналізу того, чи забезпечували дії відповідача справедливий баланс між правами заявниці, гарантованими ст. 8, та інтересами суспільства. За відсутності в текстах рішень національних судів обґрунтування відхилення цих доводів Суд не міг зробити висновок, що заявниця мала реальну можливість викласти свої погляди в незалежному органі.

Таким чином, це рішення ЄСПЛ є надзвичайно важливим для суддів адміністративних судів у контексті завдань адміністративного судочинства, передбачених ч. 3 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Третє із запропонованих для попереднього опрацювання рішень ЄСПЛ – у справі **«Рисовський проти України»** – називають українським відповідником рішення Суду від 24.06.2003 р. у справі **«Стретч проти**

Сполученого Королівства» (*Stretch v. the United Kingdom*), заява № 44277/98. Останнє, на думку доктора юридичних наук А. Мірошниченка, є одним з найбільш згадуваних українськими судами⁸.

У справі «Рисовський проти України» ЄСПЛ констатував три порушення – п. 1 ст. 6 Конвенції (у зв'язку з невиконанням судового рішення протягом 17 років, з яких приблизно 14 років підпадають під часову юрисдикцію Суду, що починається з 11.09.1997 р.), ст. 1 Першого протоколу (через непослідовний і нескоординований підхід державних органів до ситуації заявника, який призвів до невизначеності щодо його права на земельну ділянку, що тривала з 1992 р., тобто приблизно 20 років, близько 13 з яких підпадають під часову юрисдикцію Суду, а також через те, що незалежно від будь-яких фінансових наслідків, розчарування, яке, природно, може виникнути внаслідок такої триваючої ситуації невизначеності, саме по собі становить непропорційний тягар, який було ще більше посилено відсутністю жодного відшкодування за нескінченну неможливість формальної реалізації заявником його права на земельну ділянку) та ст. 13 Конвенції (оскільки Уряд у цій справі не довів, що заявник на практиці мав можливість скористатись ефективними засобами захисту, тобто засобами, які б запобігли вчиненню порушень чи їх продовженню або забезпечили б заявнику відповідне відшкодування).

Як вбачається із викладення фактів справи, у ній національними судами було постановлено кілька рішень, що суперечили одне одному. Перша група рішень стосувалися виділення заявнику земельної ділянки в с. Зубра Пустомитівського району Львівської області та виконання відповідного рішення суду. Зокрема, 10.03.1994 р. арбітражний суд Львівської області задовольнив позов заявника до сільської ради про виділення йому земельної ділянки в натурі (це рішення набрало законної сили та станом на час розгляду справи в ЄСПЛ скасовано не було). 27.05.2008 р. господарський суд Львівської області задовольнив позов заявника до відділу державної виконавчої служби Пустомитівського районного управління юстиції Львівської області, визнавши його дії, що полягали у невиконанні рішення 1994 р., неправомірними. У березні 2010 р. апеляційний господарський суд Львівської області по суті залишив це рішення без змін.

Друга група рішень стосувалися скасування ухвали Пустомитівської районної ради 1992 р., відповідно до якої, зокрема, заявнику було виділено земельну ділянку (4 га) в с. Зубра. Ця ухвала спершу була скасована 4.12.1998 р. Пустомитівською районною радою за протестом Пустомитівського районного прокурора, а після тривалого судового розгляду, що супроводжувався неодноразовим скасуванням винесених на користь заявника судових рішень, 19.12.2002 р. господарський суд Львівської області відмовив у задоволенні позову заявника, визнавши, що скасування ухвали 1992 р. відповідало закону. Львівський апеляційний господарський суд та Верховний Суд України залишили вказане рішення без змін.

Отже, і заявник, і органи місцевого самоврядування (Пустомитівська районна рада та сільська рада с. Зубра) опинилися в ситуації, коли протягом багатьох років були чинними судові рішення, що суперечили одне одному, – про виділення заявнику земельної ділянки в натурі на підставі ухвали районної ради та про скасування цієї ухвали як такої, що не відповідає закону – постановлені тим самим судом (арбітражним (згодом – господарським) судом Львівської області).

Звісно, ця справа змушує насамперед замислитися про рівень виконання своїх обов'язків юридичними службами органів місцевого самоврядування, зокрема у сфері земельних відносин, оскільки описаний випадок в масштабах України є непоодиноким. Невикористання (а можливо – й незнання) представниками органів місцевого самоврядування наявних юридичних механізмів розв'язання конфліктних ситуацій вражає.

Однак більшою мірою зацікавленість цією справою зумовлена тим, що в ній викладено окремі стандарти діяльності суб'єктів владних повноважень, зокрема розкриваються елементи змісту принципу «належного урядування».

⁸ Мірошниченко А. *Справа «Стретч проти Сполученого Королівства»: значення для оцінки правових наслідків порушення процедури відчуження державних та комунальних земель / В кн.: Право власності: європейський досвід та українські реалії: Збірник доповідей і матеріалів Міжнародної конференції (м. Київ, 22–23 жовтня 2015 року).* – К.: ВАІТЕ, 2015. – С. 180.

Як відомо, термін «врядування» (англ. *governance*) вперше вжив Світовий банк у 1989 р.⁹, пізніше визначивши його як «спосіб здійснення повноважень у рамках спрямованого на розвиток керівництва економічними та соціальними ресурсами країни»¹⁰. Ібригім Ф.І. Шигата, тоді головний радник Світового банку, ототожнював урядування з «добрим порядком» – не в сенсі збереження статус-кво силою держави (правопорядок), а в сенсі наявності системи, що спирається на абстрактні, проте ретельно застосовувані правила та функціонуючі інституції, що забезпечують функціонування цих правил¹¹. Ця система правил та інституцій віддзеркалюється в понятті «верховенство права», відомому в різних правових системах.

Якщо «врядування» означає здатність уряду спрямовувати наявні соціально-економічні ресурси на досягнення поступу в розвитку країни, то «належне урядування» (англ. *good governance*) становить собою ефективне управління плюс зважене прийняття рішень. Останньому сприяють чотири складові верховенства права: урядування за правилами, підзвітність, прозорість та співучасть. Остання передбачає, що особи, на яких можуть вплинути рішення, мають максимум реальних можливостей брати участь у прийнятті цих рішень¹².

У справі *Рисовського* стандарти «належного урядування» ЄСПЛ застосував, вирішуючи питання щодо порушення чи відсутності порушення права, гарантованого ст. 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності).

Варто також зауважити, що, на думку ЄСПЛ, стверджуване порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції стосувалося трьох окремих аспектів: по-перше, невиконання судового рішення 1994 р.; по-друге, скасування ухвали Пустомитівської райради про виділення земельної ділянки 1992 р., і по-третє, ставлення суб'єктів владних повноважень до ситуації заявника загалом (п. 66 рішення).

ЄСПЛ, зокрема, дійшов висновку, що процедура скасування Пустомитівською районною радою своєї ухвали 1992 р. про виділення земельної ділянки (обґрунтовувалося тим, що рішення про виділення земельної ділянки заявникові було прийнято помилково, а також тим, що заявник не мав на неї права) не передбачала достатніх гарантій недопущення зловживання з боку суб'єкта владних повноважень.

ЄСПЛ наголосив, що принцип «належного урядування» передбачає, що у разі, коли йдеться про питання загального інтересу, зокрема якщо справа впливає на такі основоположні права людини, як майнові права, державні органи повинні діяти вчасно та в належний і якомога послідовніший спосіб. Зокрема, на державні органи покладено обов'язок запровадити внутрішні процедури, що посилять прозорість і зрозумілість їхніх дій, мінімізують ризик припущення помилок і сприятимуть юридичній визначеності у цивільних правовідносинах, що зачіпають майнові інтереси. З посиланням на свою попередню практику ЄСПЛ зазначив, що принцип «належного урядування», як правило, не повинен перешкоджати державним органам виправляти випадкові помилки, навіть ті, причиною яких є їхня власна недбалість, оскільки будь-яка інша позиція була б рівнозначною санкціонуванню неналежного розподілу обмежених державних ресурсів, що саме по собі суперечило б загальним інтересам. З іншого боку, потреба виправити минулу «помилку» не повинна непропорційним чином втручатися в нове право, набуте особою, яка покладалася на легітимність добросовісних дій державного органу. Іншими словами, державні органи, що не впроваджують або не дотримуються своїх власних процедур, не повинні мати можливості отримувати вигоду від своїх протиправних дій або уникати виконання своїх обов'язків. Ризик будь-якої помилки державного органу повинен покладатися на саму державу, а помилки не можуть виправлятися за рахунок осіб, яких вони стосуються. У контексті скасування помилково наданого права на майно принцип «належного урядування» може не лише покладати на державні органи обов'язок діяти невідкладно, виправляючи свою помилку, а

⁹ *The World Bank, Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth (1989)*.

¹⁰ *The World Bank, Governance and Development (1992)*; див.: Ibrahim F.I. Shihata, *The World Bank in the Changing World: Selected Essays*, 85 (1991).

¹¹ Див.: Сейдман Е., Сейдман Р.Б., Абеєсекере Н. Розробка законопроектів для демократичних соціальних змін / Пер. з англ. / За заг. ред. М. Мельника. – К.: Сфера, 2006. – С. 7.

¹² Див.: Сейдман Е., Сейдман Р.Б., Абеєсекере Н. Розробка законопроектів для демократичних соціальних змін / Пер. з англ. / За заг. ред. М. Мельника. – К.: Сфера, 2006. – С. 7.

й потребувати виплати відповідної компенсації чи іншого виду належного відшкодування колишньому добросовісному власникові.

Ця справа змушує замислитися над процедурою прийняття рішень, принципами діяльності суб'єктів владних повноважень та їх відповідності стандартам «належного урядування». Низка з них дістала відображення у КАС України. Зокрема, на додаток до п. 1 ч. 3 ст. 2 Кодексу, що відтворює вимоги ч. 2 ст. 19 Конституції України стосовно обов'язку органів державної влади, місцевого самоврядування діяти *на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України*, п. 2 ч. 3 ст. 2 КАС України містить вимогу щодо відповідності повноважень законній меті; п. 8 ч. 3 ст. 2 КАС України – щодо дотримання принципу пропорційності суб'єктом владних повноважень; п. 9 ч. 2 ст. 2 КАС України – щодо врахування права особи на участь у прийнятті рішення суб'єктом владних повноважень, а п. 10 ч. 2 ст. 2 Кодексу – щодо своєчасності прийняття рішення суб'єктом владних повноважень, тобто прийняття такого рішення у розумний строк. Водночас самого лише законодавчого закріплення цих принципів недостатньо – необхідно, щоб вони справді впроваджувалися у щоденній роботі суб'єктів владних повноважень.

Наступна справа – **«Серявін та інші проти України»** – стосується порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності) у двох аспектах: по-перше, щодо укладення органом влади інвестиційного контракту на проведення реконструкції горища без згоди заявників та, по-друге, щодо позбавлення заявників горища, а також порушення п. 1 ст. 6 Конвенції (право на справедливий суд) з огляду на те, що національні суди належним чином не обґрунтували свої рішення.

Насамперед, у цій справі звертає на себе увагу зв'язок законності та обґрунтованості як основних вимог до судового рішення та критеріїв його якості, а саме практичний аспект, наслідок такого зв'язку, продемонстрований рішенням у справі Серявіна: підставою для визнання заяви, поданої до ЄСПЛ, прийнятною за ст. 6 Конвенції Суд визнав пов'язаність скарги заявників стосовно необґрунтованості судових рішень зі скаргою стосовно відсутності законних підстав для припинення права часткової власності на горище. Такий юридичний наслідок вимагає більш прискіпливої уваги до вимог та критеріїв судового рішення загалом, причому якщо обґрунтованість рішення охоплюється ст. 6 Конвенції, то законність є змістовним елементом не лише ст. 6 Конвенції, яка за своєю суттю є процесуальною (гарантує процесуальні права), а й низки інших статей Конвенції, зокрема, ст.ст. 8–11, а також ст. 1 Першого протоколу, що гарантує цілком «матеріальне» право власності.

Яким саме чином ЄСПЛ дійшов висновків про порушення прав заявників у справі *Серявіна*, або іншими словами, чому рішення суду першої інстанції, яке пройшло стадію апеляційного перегляду та якому було відмовлено у перегляді касаційному (а отже, відповідно до національного законодавства воно відповідало вимогам законності та обґрунтованості), не відповідало цим вимогам в розумінні ЄСПЛ?

Відповідь на ці питання дає короткий виклад усталеної практики Суду, наведений у п. 40 та п. 58 рішення у справі Серявіна. Зокрема, вимога законності означає вимогу щодо дотримання відповідних положень національного закону і принципу верховенства права¹³, а вимога обґрунтованості, серед іншого, передбачає, що, хоча національний суд має певну свободу розсуду щодо вибору аргументів у тій чи іншій справі та прийняття доказів на підтвердження позицій сторін¹⁴, однак одне з призначень обґрунтованого рішення полягає в тому, щоб продемонструвати сторонам, що вони були почуті, та надати стороні можливість оскаржити його та отримати його перегляд вищестоящою інстанцією¹⁵.

Отже, чи продемонстрували українські суди сторонам у цій справі, що вони були почуті, та чи дали відповідь на їхні аргументи у спорі, що не відзначався великою складністю? Рішення ЄСПЛ у справі *Серявіна* надає унікальну можливість прослідкувати за логікою міркувань, які призвели до ухвалення Судом рішення, і зрозуміти ті логічні помилки, яких припустилися національні суди при розгляді цього спору.

¹³ Див. рішення у справі «Ентрік проти Франції» (*Hentrich v. France*) від 22.09.1994 р., серія А, № 296-А, сс. 19–20, п. 42.

¹⁴ Див. рішення у справі «Суомінен проти Фінляндії» (*Suominen v. Finland*) від 1.07.2003 р., заява № 37801/97, п. 36.

¹⁵ Див. рішення у справі «Гірвісаарі проти Фінляндії» (*Hirvisaari v. Finland*) від 27.09.2001 р., заява № 49684/99, п. 30.

Водночас було визнано порушення ст. 1 Першого протоколу стосовно законності втручання у право власності заявників. Рішення у справі *Серявіна* висвітлює важливу суспільну проблему: нехтування з боку органів місцевого самоврядування чинними юридичними процедурами, зокрема необхідністю надавати згоду власників квартир у багатоквартирних будинках, при вирішенні питань, яке стосуються управління і розпорядження майном, що належить на праві спільної сумісної власності, наприклад горищами і підвалами багатоквартирних будинків, що створює значні труднощі для нормального функціонування ОСББ та позбавляє власників належного їм майна.

У рішеннях національних судів чітко зазначено, що згідно з чинними на той час положеннями Цивільного кодексу для укладення інвестиційного контракту вимагалася згода заявників, проте районна адміністрація не виконала цієї вимоги, уклавши контракт без такої згоди. Таким чином, органи влади не дотримались умов, передбачених законом для укладення інвестиційного контракту (п. 42 рішення). Незважаючи на це, суд визнав контракт дійсним, встановивши, що він вигідний для всіх співвласників будинку, знехтувавши при цьому вимогою законності. З приводу цього ЄСПЛ зауважив, що для цілей ст. 1 Першого протоколу здійснювати оцінку справедливого балансу інтересів доцільно лише тоді, коли відповідне втручання відповідає нормам застосовного законодавства, натомість у цій справі з наявних матеріалів не вбачається, що існувало положення національного законодавства, яке дозволяло місцевому органу укласти контракт без такої згоди або у випадку спору – без його судового вирішення. Отже, укладення інвестиційного контракту становило втручання, яке не відповідає закону. Як бачимо, проблеми співвідношення законності і доцільності, відомої з радянських часів, яка на національному рівні була вирішена у цій справі на користь доцільності, для ЄСПЛ не існує – критерій доцільності навіть не використовується, якщо спершу не дотримано критерію законності. Іншими словами, лише законне рішення може визнаватися доцільним; не має значення, наскільки вигідним є рішення, якщо воно незаконне.

Зважаючи на те, що після переобладнання горища під мансардний поверх, який було передано інвесторам, заявники втратили своє майно (їх позбавили їхнього майна у значенні другого речення ст. 1 Першого протоколу), ЄСПЛ з'ясував питання законності позбавлення заявників їхньої частки власності на горище і дійшов висновку, що, як вбачається з матеріалів справи, не існувало чітких законодавчих положень, які були б підставою для припинення прав часткової власності заявників на горище їхнього будинку (п. 52 рішення), а отже, заявників позбавили їхнього майна незаконно.

Варто зазначити, що рішення в справі *Серявіна* було не першим, в якому ЄСПЛ аналізував питання обґрунтованості судових рішень у справах проти України. Зокрема, вже у першому «українському» рішенні по суті – у справі «Совтрансавто-Холдинг» проти України – Суд зазначав, що він «не може не висловити свою стурбованість щодо різних та часто суперечливих підходів до застосування та тлумачення внутрішнього законодавства українськими судовими органами»¹⁶. Згодом у рішенні у справі *Проніної* ЄСПЛ нагадав основні положення прецедентної практики Суду з посиланням, зокрема, на справу «Руїз Торіха проти Іспанії»¹⁷ про те, що обов'язок щодо подання обґрунтування, що впливає зі ст. 6 Конвенції, може бути визначено тільки у контексті конкретних обставин справи, та дійшов висновку, що в цій справі національні суди не виконали свої зобов'язання щодо п. 1 ст. 6 Конвенції, оскільки цілком проігнорували пряме посилання у кожній судовій інстанції на положення ст. 46 Конституції (про те, що пенсія не повинна бути нижчою за прожитковий мінімум) у спорі заявниці з органами соціального забезпечення щодо розміру її пенсії¹⁸. Аналогічне рішення було постановлене у справі «Богатова проти України»¹⁹.

У справі «Білуха проти України» ЄСПЛ, розглядаючи скаргу стосовно небезсторонності голови суду, теж відзначив, що «суди вищих інстанцій, розглядаючи скарги заявниці, не взяли до уваги її твердження щодо цього питання»²⁰.

¹⁶ Рішення у справі «Совтрансавто-Холдинг» проти України (*Sovtransavto Holding v. Ukraine*) від 25.07.2002 р., заява № 48553/99, п. 79.

¹⁷ Рішення у справі «Руїз Торіха проти Іспанії» (*Ruiz Torija v. Spain*) від 9.12.1994 р., серія А, № 303-А, п. 29.

¹⁸ Рішення у справі «Проніної проти України» (*Pronina v. Ukraine*) від 18.07.2006 р., заява № 63566/00, п. 25.

¹⁹ Рішення у справі «Богатова проти України» (*Bogatova v. Ukraine*) від 7.10.2010 р., заява № 5231/04.

²⁰ Рішення у справі «Білуха проти України» (*Biluha v. Ukraine*) від 9.11.2006 р., заява № 33949/02, п. 54.

Цей перелік рішень ЄСПЛ щодо України, на жаль, можна продовжувати. Тому видається доцільним привернути увагу до проблеми законності і обґрунтованості рішення суду, оскільки як певний юридичний стандарт ці вимоги є загально визнаними, адже вони отримали широке закріплення у низці міжнародних документів. Окремо варто нагадати Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень від 18.12.2008 р., у якому зазначено, зокрема, що якість судового рішення залежить, головним чином, від якості його обґрунтування, при цьому викладення підстав прийняття рішення не лише полегшує розуміння та сприяє визнанню сторонами суті рішення, але є насамперед гарантією проти свавілля, оскільки, по-перше, це зобов'язує суддю дати відповідь на аргументи сторін та вказати доводи, що становлять основу рішення та забезпечують його правомірність; по-друге, дає можливість суспільству зрозуміти, яким чином функціонує судова система. Підстави прийняття рішення повинні бути узгодженими, чіткими, недвозначними й несуперечливими та давати можливість читачеві прослідкувати логіку міркувань, що призвели до ухвалення суддею рішення. До того ж, обґрунтування повинно засвідчувати дотримання суддею принципів, проголошених Європейським судом з прав людини (а саме додержання прав сторони захисту та права на справедливий суд)²¹. Крім того, визнаючи повноваження судді тлумачити закон, слід пам'ятати також і про обов'язок судді сприяти встановленню юридичної визначеності, адже вона гарантує передбачуваність змісту та застосування юридичних норм, сприяючи тим самим забезпеченню високоякісної судової системи²².

Суть мотивувальної частини полягає у викладенні міркувань суду, що призвели до висновку, втіленому в тексті рішення. У дуже багатьох аспектах мотивувальна частина становить суть самого рішення. І для двох основних адресатів рішення – сторони, яка програла, та суду вищої інстанції – саме мотивувальна частина відіграє найголовнішу роль у задоволенні їхніх потреб щодо розуміння суті постановленого рішення²³.

Доводиться констатувати, що наведення у судовому рішенні законодавчих положень без фактичного співставлення їх змісту з обставинами конкретної справи (що можна спостерігати на прикладі наведених у справі Серявіна витягів з рішень національних судів) не демонструє зв'язок між законом та фактами та не розкриває логіку мислення судді (суду) відповідно до вимог, що ставляться до змісту мотивувальної частини. Залишається сподіватися, що рішення у справі «Серявін та інші проти України» приверне увагу судових органів України до проблеми законності та обґрунтованості рішень суду.

Рішення у справі «**Олександр Волков проти України**», як відомо, є ключовим для розуміння критеріїв незалежності та безсторонності, принципу юридичної визначеності та вимог щодо «суду, встановленого законом» як елементів справедливого суду, гарантованого ст. 6 Конвенції; у ній розкриваються також вимоги ст. 8 Конвенції.

Ця справа є важливою також з огляду на визначення Судом конкретних способів виконання цього рішення ЄСПЛ. Хоча зазвичай держава-відповідач має певну свободу вибору стосовно способів виконання рішення ЄСПЛ і може обрати, за умови здійснення нагляду Комітету міністрів, заходи, що їх слід запровадити в національній правовій системі з метою виконання рішення Суду, однак у виняткових випадках, з метою надання допомоги державі-відповідачу стосовно виконання своїх зобов'язань за ст. 46 Конвенції Суд може вказати тип заходу, якого можна вжити з метою припинення встановленого порушення, а у певних справах природа встановленого порушення може бути такою, що не залишає справжнього вибору щодо заходів, необхідних для його виправлення, і Суд може прийняти рішення про зазначення конкретного заходу (п. 195 рішення).

Зазначивши, що ця справа свідчить про серйозні системні проблеми функціонування судової влади в Україні, зокрема про відсутність достатніх гарантій проти зловживань та неправильного застосування дисциплінарних заходів щодо судді, ЄСПЛ дійшов висновку, що природа встановлених порушень передбачає вжиття Україною

²¹ Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) до уваги Комітету міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень від 18.12.2008 р., пп. 34–37.

²² Там само, п. 47.

²³ Написання судових рішень: Посібник для суддів / Акад. суддів України. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С. 39–41.

низки заходів загального характеру, спрямованих на реформування системи судової дисципліни, у тому числі проведення законодавчої реформи та вироблення належних форм і принципів послідовного застосування національного законодавства у цій сфері.

Зауважимо, що обрані для попереднього опрацювання 5 рішень ЄСПЛ безпосередньо не є предметом обговорення під час курсу. Однак вони є необхідними насамперед для плідної роботи під час тренінгу – в іншому разі сприйняття матеріалів міні-лекцій та виконання індивідуальних завдань, а особливо – робота у малих групах будуть неефективними.

СТАНДАРТИЗОВАНІСТЬ КУРСУ

Курс є одним із кількох, розроблених у рамках **стандартизованої програми** підготовки суддів відповідної категорії. Це означає, що в усіх регіональних відділеннях НШСУ він викладається стандартно, за єдиною програмою, з використанням тих самих роздавальних та аудіовізуальних матеріалів, усі учасники виконують ті самі завдання, обговорюють ті самі ситуації під керівництвом тренерів та фасилітаторів, які пройшли відповідну підготовку в НШСУ (тренінг для тренерів (ToT) цього курсу відбувався 10–11.12.2015 р. у м. Києві), розуміють навчальні цілі та логіку побудови цього курсу, поділяють його цінності та прагнуть, щоб учасники досягнули під час тренінгу очікуваних результатів.

СТРУКТУРА КУРСУ

Навчальний курс складається з 3 модулів:

1. Мета Конвенції, мета та принципи ЄСПЛ.
2. Підстави втручання держави у права, гарантовані Конвенцією.
3. Право на справедливий суд. Основні принципи ст. 6 Конвенції. Рівність сторін. Участь прокурора у процесі. Докази.

Як вже зазначалося, курс є комплексним, присвяченим вивченню не якогось окремого питання чи однієї статті Конвенції, а **найважливіших конвенційних цінностей**.

Кожен модуль передбачає однойменну міні-лекцію та виконання практичних (індивідуальних або у малих групах) завдань, розроблених з метою оволодіння суддівськими навичками застосування практики ЄСПЛ при здійсненні правосуддя. Увесь «дизайн» курсу – як змістовні матеріали (відеофільм про ЄСПЛ, міні-лекції, що супроводжуються презентаціями у PowerPoint, індивідуальні та ситуативні завдання), так і методика (експрес-опитування за допомогою «клікерів», робота в малих групах з подальшою презентацією та обговоренням, виконання індивідуальних завдань) – сфокусований на досягнення чітко сформульованих навчальних цілей.

Програма курсу розрахована на 1 день. Курс є цілісним, логічним, модулі курсу узгоджені між собою, з багатьма внутрішніми взаємозв'язками.

Скажімо, у міні-лекції щодо підстав втручання держави у права, гарантовані Конвенцією, розкривається «трискладовий тест», елементи якого («відповідно до закону» – «легітимна мета» – «необхідність в демократичному суспільстві») ілюструються на прикладі конкретних справ за ст. 8 та ст. 10 Конвенції, оскільки наступні завдання для роботи в малих групах стосуватимуться прав, передбачених цими статтями, та співвідношення між ними. Кожна група матиме окрему фабулу, і завдання для обговорення в малих групах сконструйовані таким чином, щоб учасники набули практичних навичок застосування конвенційних положень, які розкриваються в практиці ЄСПЛ. Після презентації напрацювань у малих групах судді мають можливість обговорити проблемні моменти під час пленарної дискусії, прокоментувати завдання інших груп, подискутувати щодо проблемних моментів.

Міні-лекція щодо основних принципів справедливого суду також покликана допомогти актуалізувати знання, необхідні для вирішення ситуативного завдання. Цього разу фабула справи для усіх груп – одна й та сама, однак групам пропонується відповісти на різні блоки запитань до неї.

Програмою курсу передбачено також набуття «технічних» навичок – наприклад, щодо пошуку рішень ЄСПЛ у базі документів HUDOC, обміну досвідом стосовно застосування практики ЄСПЛ тощо.

ІНТЕРАКТИВНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУРСУ

Інтерактивна методика передбачає постійний обмін досвідом (коли досвід кожного учасника є джерелом спільного досвіду усіх) та взаємне збагачення учасників і викладачів. Тому важливим є не лише подання теоретичного матеріалу у вигляді міні-лекцій (зі слайдами), а й активне обговорення, а також моделювання ситуацій.

Основні підходи до навчального циклу та його складових, а також до методів викладання для суддів викладено у навчально-методичному посібнику для викладачів (тренерів)²⁴.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЦЬОГО КУРСУ ПЕРЕДБАЧАЄ:

- перегляд відеофільму про ЄСПЛ;
- виконання індивідуальних завдань (перше – у формі тестування щодо фільму про ЄСПЛ з подальшим обговоренням (за можливості супроводжується експрес-опитуванням); друге – шляхом заповнення аналітичної схеми щодо елементів права на справедливий суд за ст. 6 Конвенції);
- міні-лекції з використанням презентацій PowerPoint на теми, що відповідають назвам модулів,
- виконання 2 практичних завдань у малих групах:
 - щодо виправданості втручання у права, гарантовані ст. 8 і ст. 10 Конвенції;
 - щодо права на справедливий суд;
- демонстрацію відеоролика про способи пошуку інформації щодо рішень та ухвал ЄСПЛ у базі даних документів HUDOC та на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України;
- модеровану дискусію стосовно практики застосування рішень ЄСПЛ національними судами з посиланням на конкретні рішення ЄСПЛ.

Обговорення ситуацій, їх моделювання, обґрунтування прийнятого рішення, розмежування суттєвих моментів сприятиме набуттю й удосконаленню суддями практичних навичок щодо розгляду справ із урахуванням практики ЄСПЛ.

Залишається висловити сподівання, що як змістовне наповнення курсу, так і методика його проведення сприятимуть досягненню учасниками навчальних цілей та очікуваних результатів та загалом – поглибленню розуміння суддівським корпусом цінностей демократичного суспільства, що їх захищає Конвенція.

²⁴ Фулей Т.І. *Основи гендерної рівності: навчально-методичний посібник для викладачів (тренерів)*. – К.: Тютюкін, 2010. – С. 26–48.

СТАНДАРТИЗОВАНА ПРОГРАМА КУРСУ «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ»:

Дата _____

Місце проведення: _____

Початок: 10:00
Завершення: 17:00

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ КУРСУ

Очікується, що по закінченні курсу учасники **знатимуть**:

- понятійний апарат («негативні та позитивні зобов'язання», «втручання», умови виправданості втручання, «законність», «необхідність в демократичному суспільстві», «пропорційність»);
- окремі рішення ЄСПЛ, серед яких 5 – доволі ґрунтовно:
 - «**Сірик проти України**» (заява № 6428/07), рішення від 31.03.2011 р.;
 - «**Гримковська проти України**» (заява № 38182/03), рішення від 21.07.2011 р.;
 - «**Олександр Волков проти України**» (заява № 21722/11), рішення від 9.01.2013 р.;
 - «**Серявін та інші проти України**» (заява № 4909/04), рішення від 10.02.2010 р.;
 - «**Рисовський проти України**» (заява № 29979/04), рішення від 20.10.2011 р.;
- елементи «трискладового тесту»;
- вимоги до якості «закону» в контексті практики ЄСПЛ;
- підстави виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією;
- легітимну мету втручання;
- критерії визначення «необхідності в демократичному суспільстві»;
- сферу застосування ст. 8 та ст. 10 Конвенції та як їх розмежувати;
- вимоги до судового рішення відповідно до практики ЄСПЛ.

Вони **вмітимуть**:

- на кожній стадії судового процесу визначати статтю Конвенції, якою охоплюються правовідносини (в матеріальному або процесуальному аспекті), визначати відносини учасників процесу між собою та з судом;
- аналізувати підстави втручання суб'єкта владних повноважень в права особи на відповідність Конвенції з позиції їх відповідності закону, легітимній меті та необхідності в демократичному суспільстві;
- організувати підготовку і розгляд справи з дотриманням принципів ст. 6 Конвенції, зокрема: вибудовувати та дотримуватися моделі поведінки, яка допоможе сприймати суд як безсторонній та незалежний; створювати умови для сторін з метою забезпечення рівності у поданні доказів, ознайомлення з документами та доказами у справі;
- співвідносити національне законодавство з Конвенцією; застосовувати Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права та тлумачити національне законодавство «в дусі» практики ЄСПЛ;
- системно аналізувати рішення ЄСПЛ; знайти правову позицію в рішенні ЄСПЛ (знайти те рішення, що стосується справи або проблеми);
- правильно співставляти обставини справи, що розглядається національним судом, та справ ЄСПЛ, на які планує посилатись суддя (чи підходять обставини справи);
- знайти рішення ЄСПЛ на інформаційних ресурсах, зокрема у базі документів HUDOC, на веб-сайті Міністерства юстиції України, вміти користуватися освітніми ресурсами Програми HELP;
- обґрунтувати прийняте рішення з використанням, у разі необхідності, практики ЄСПЛ.

Загалом курс **сприятиме утвердженню поваги до прав людини і основоположних свобод як цінностей демократичного суспільства.**

ПРОГРАМА ТРЕНІНГУ (ВАРІАНТ ДЛЯ УЧАСНИКІВ)

ДЕНЬ ТИЖНЯ, ДАТА	
09.30 – 10.00	Реєстрація учасників
10.00 – 10.30	Привітання, знайомство та очікування учасників
10.30 – 10.40	Мета Конвенції, мета та принципи ЄСПЛ (міні-лекція з презентацією) Тренер:
10.40 – 10.55	Демонстрація фільму про Європейський суд з прав людини
10.40 – 10.55	Виконання індивідуального завдання. Тест щодо фільму з подальшим обговоренням
11.20 – 11.40	Перерва
11.40 – 12.10	Підстави втручання держави у права, гарантовані Конвенцією (міні-лекція з презентацією) Тренер:
12.10 – 13.00	Практичне завдання 1 для роботи в малих групах: <ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення з фабулами справ (5 хв.) • визначення позицій груп (15 хв.) • доповіді груп (3 групи, по 5 хв.) • коментарі груп • коментарі тренерів та підбиття підсумків роботи в групах Фасилітатори:
13.00 – 14.00	Обід
14.00 – 14.30	Право на справедливий суд. Основні принципи ст. 6 Конвенції. Рівність сторін. Участь прокурора у процесі. Докази (міні-лекція з презентацією) Тренер:
14.30 – 14.40	Виконання індивідуального завдання
14.40 – 15.00	Обмін досвідом стосовно застосування Конвенції та практики ЄСПЛ («мозковий штурм»). Практика використання рішень ЄСПЛ національними судами Модератор:

15.00 – 15.20	Пошук рішень ЄСПЛ (HUDOC, HELP, Міністерство юстиції України, інші корисні веб-сайти) Демонстрація відеоролика та пошуку в режимі онлайн <i>Тренер:</i>
15.20 – 15.40	<i>Перерва</i>
15.40 – 16.30	Практичне завдання 2 (за ст. 6 Конвенції): <ul style="list-style-type: none">• ознайомлення з фабулою справи (5 хв.)• обговорення в групах (15 хв.)• доповіді груп (3 групи, по 5 хв.)• коментарі груп• коментарі тренерів та підбиття підсумків роботи в групах <i>Фасилітатори:</i>
16.30 – 17.00	Підбиття підсумків та анкетування

**МЕТА КОНВЕНЦІЇ,
МЕТА ТА ПРИНЦИПИ
ЄСПЛ**

ТРЕНІНГ «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ»

Дата, місце проведення

Індивідуальне завдання № 1

ТЕМА: ЗАПИТАННЯ ДО ФІЛЬМУ ПРО ЄСПЛ

П.І.П.: _____

Група: _____

ЗАВДАННЯ: ВИБЕРІТЬ ІЗ ЗАПРОПОНОВАНИХ ОДНУ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ.

1. КОМУ КОНВЕНЦІЯ ГАРАНТУЄ ЗАХИСТ ЗАКРІПЛЕНИХ У НІЙ ПРАВ І СВОБОД?

1. Виключно громадянам держави – члена Конвенції
2. Усім, хто перебуває під юрисдикцією держав – членів Конвенції
3. Тільки тим, хто звертається із заявою до ЄСПЛ

2. ЧИ МОЖЕ ГРОМАДЯНИН США ЗВЕРНУТИСЯ ДО ЄСПЛ ІЗ ЗАЯВОЮ ДО ФРАНЦІЇ?

1. Так
2. Ні

3. ЧИ ПІДПАДАЄ ПІД ДІЮ КОНВЕНЦІЇ ЗАЯВА ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ, ПРАВА ЯКОГО БУЛИ ПОРУШЕНІ В СЕРПНІ 1997 РОКУ (ЗА ЗАГАЛЬНИМ ПРАВИЛОМ)?

1. Так
2. Ні

4. ЧИ МОЖУТЬ ЗАСТОСОВУВАТИСЬ НОРМИ КОНВЕНЦІЇ ДО ВИПАДКІВ ЗНИКНЕННЯ ОСОБИ У РАЗІ, ЯКЩО ДЕРЖАВА НЕ ВИЗНАЄ ЦЬОГО ФАКТУ?

1. Ні, не можуть
2. Можуть, за ст. 2 Конвенції
3. Можуть, за ст. 3 Конвенції
4. Можуть, за ст. 5 Конвенції

5. ЧИ Є ВИПРАВДАНИМ ЗАСТОСУВАННЯ НЕНАЛЕЖНОГО ПОВОДЖЕННЯ ДО ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ОСОБЛИВО ТЯЖКИЙ ЗЛОЧИН?

1. Є виправданим, оскільки держава має свободу розсуду у цьому питанні
2. Є виправданим, лише якщо це передбачено законом
3. Є виправданим, якщо це здійснюється в суспільних інтересах
4. Ні, не є виправданим

6. У ЯКІЙ ІЗ НАВЕДЕНИХ СПРАВ ЄСПЛ РОЗГЛЯДАВ ПРАВО НА ПОВАГУ ДО ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ:

1. «Селмуні проти Франції»
2. «Сьорінг проти Сполученого Королівства»
3. «Фон Ганновер проти Німеччини»
4. «Бурдов проти Росії»

7. ЯКІ САНКЦІЇ МОЖУТЬ БУТИ ЗАСТОСОВАНІ ДО ДЕРЖАВИ У РАЗІ НЕВИКОНАННЯ НЕЮ РІШЕНЬ ЄСПЛ?

1. Позбавлення громадян цієї держави права звертатися із заявами до ЄСПЛ
2. Постановлення «пілотного рішення»
3. Постановлення окремого рішення Великої палати
4. Політичний тиск

8. ЯКІ ПИТАННЯ РОЗГЛЯДАЛИСЯ У РІШЕННІ ЄСПЛ У СПРАВІ «СЕРЯВІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (ПОПЕРЕДНЄ ОПРАЦЮВАННЯ)?

1. Зміна імені фізичної особи	5. Переобладнання горища
2. Виселення з квартири	6. Позбавлення права власності
3. Мотивованість судового рішення	7. Незалежність суду
4. Визнання заповіту недійсним	8. Розгляд справи у розумний строк

**ПІДСТАВИ ВТРУЧАННЯ
ДЕРЖАВИ У ПРАВА,
ГАРАНТОВАНІ КОНВЕНЦІЄЮ**

НЕ УСІ ПРАВА, ГАРАНТОВАНІ КОНВЕНЦІЄЮ, Є АБСОЛЮТНИМИ

МОЖЛИВІСТЬ ДЕРЖАВИ ВТРУЧАТИСЯ

Статті 8–11 Конвенції, ст. 1 Першого протоколу, ст. 2 Протоколу № 4 за своєю структурою містять:

- права, що підлягають захисту
- підстави, коли ці права можуть бути обмежені

ВАЖЛИВО: обмеження можливе лише у виняткових випадках; обмеження – це завжди виняток

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ

Негативні зобов'язання:

- утримуватися від учинення певних дій для забезпечення ефективного захисту прав
- іноді замало не втручатися

Позитивні зобов'язання:

- вчиняти певні дії, спрямовані на захист прав

СТАТТЯ 8 КОНВЕНЦІЇ

Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

Органи державної влади не можуть втручатися у здійснення цього права, за винятком випадків...

Спектр прав, які підлягають захисту за ст. 8, розширено рішеннями ЄСПЛ – **вона охоплює усе приватне життя.**

СТАТТЯ 10 КОНВЕНЦІЇ

Кожен має право на свободу вираження поглядів:

- *свободу дотримуватися своїх поглядів*
- *одержувати та передавати інформацію*

Здійснення цих прав... може підлягати... обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах...

«ГЕНДІСАЙД ПРОТИ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА»

Рішення ЄСПЛ від 7.12.1976 р.

«Свобода вираження... стосується не лише тієї «інформації» чи тих «ідей», що сприймаються схвально або вважаються необразливими чи незначущими, а й тих, що викликають образи, обурення чи неспокій. Такими є вимоги плюралізму, терпимості й широти поглядів, без яких демократичне суспільство неможливе»

АЛГОРИТМ ПЕРЕВІРКИ ПРАВОМІРНОСТІ ВТРУЧАННЯ («ТРИСКЛАДОВИЙ ТЕСТ»)

- відповідно до закону
- наявність легітимної мети
- необхідність у демократичному суспільстві

«Санді Таймс» проти Сполученого Королівства»

ВИМОГИ ДО ЗАКОНУ

▶ ДОСТУПНИЙ

Національне законодавство повинно бути доступним

▶ ЧІТКИЙ І ПЕРЕДБАЧУВАНИЙ

Можливість особи передбачати свою наступну поведінку

Держава має певні дискреційні повноваження, проте Суд визначає, чи не порушує це права, гарантовані Конвенцією

Рішення ЄСПЛ від 7.07.2011 р. у справі «Серков проти України»

ЗАКОННІСТЬ: ПОРУШЕННЯ

- ▶ відсутність закону (справа «Веренцов проти України»)
- ▶ недотримання закону (справи «Андрій Руденко проти України», «Серявін та інші проти України»)
- ▶ нечіткість закону або колізія, або неузгодженість практики (справи «Щокін проти України», «Серков проти України»)

ЛЕГІТИМНА МЕТА: СТАТТЯ 10

- ▶ захист прав і свобод інших осіб
- ▶ охорона публічного порядку
- ▶ захист репутації чи прав інших осіб
- ▶ запобігання розголошенню конфіденційної інформації
- ▶ підтримання авторитету і безсторонності суду

НЕОБХІДНІСТЬ У ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

- ▶ причини, що виправдовують втручання, є «відповідними та достатніми»
- ▶ для такого втручання є «нагальна суспільна потреба»
- ▶ втручання пропорційне заходам, що вживаються для досягнення мети

Справа «Швидка проти України»

Справа «Кривіцька та Кривіцький проти України»

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ

- ▶ Пошук під час вирішення конфлікту справедливого балансу публічних і приватних інтересів
- ▶ Засоби для обмеження прав повинні бути найменш обтяжливими для осіб, чий права порушуються

«ФОН ГАННОВЕР ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ»

Співвідношення прав, гарантованих ст. 8 та ст. 10 Конвенції

Перша справа – заява № 59320/00, рішення від 24.06.2004 р.

Друга справа – заяви №№ 40600/08 і 60641/08, рішення ВП від 7.02.2012 р.

«ФОН ГАННОВЕР ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ»

Рішення ЄСПЛ від 7.02.2012 р.

1. обґрунтування Федеральним конституційним судом меж захисту з огляду на роль Конвенції і практики ЄСПЛ
2. визначення статусу заявниці – приватна чи публічна особа?

3. критерії для зважування інтересів

«КОНСТАНТІН МАРКІН ПРОТИ РОСІЇ»

Заява № 30078/06, рішення ВП від 22.03.2012 р.

Непереконливість аргументів Уряду, невідкріпленість жодними статистичними даними (пп. 57–58), голослівність припущень

Оцінка гендерних стереотипів як виправданості, з точки зору Уряду, дискримінаційного ставлення

ЗАВДАННЯ 1 ДЛЯ РОБОТИ В МАЛИХ ГРУПАХ

Ознайомтеся з фабулами завдань для роботи в групах.

Дайте відповіді на запитання та обґрунтуйте їх.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ГРУПИ 1

К. звернувся з позовом до суду про скасування наказу про своє звільнення (за порушення присяги державного службовця) та поновлення на посаді секретаря судового засідання.

Підставою видання наказу про звільнення К. був акт за результатами службової перевірки за фактом оприлюднення в соціальній мережі «Facebook» матеріалів фото- та відеозйомки, здійснених під час весілля у замиському готелі. У цих матеріалах зафіксовано виїзд К. разом із суддею, який розглядає резонансну справу, в робочий час зі згаданого готелю.

К. посилався на втручання в його приватне життя (посилання на фото- та відеозйомку як на підставу для встановлення порушення присяги державного службовця в частині перебування в робочий час у замиському готелі, залучення вказаних матеріалів до матеріалів службової перевірки) та відсутність підстав для звільнення, оскільки не було складено акту про відсутність на робочому місці.

1. Під дію якої статті Конвенції підпадають правовідносини у цій справі?
2. Чи має місце втручання у право К.? У яке саме право? Чи охоплюється це право Конвенцією? Якою статтею? Обґрунтуйте.
3. Чи відповідає втручання, якщо воно має місце, принципу законності та необхідності в демократичному суспільстві, а також чи є воно пропорційним та спрямованим на захист суспільного інтересу для досягнення легітимної мети?
4. Яке рішення у справі ухвалили б ви?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ГРУПИ 2

Громадський активіст Р. звернувся до окружного адміністративного суду з позовом до районної податкової інспекції про визнання незаконною відмови у наданні інформації з податкових декларацій дружини та повнолітнього сина (особи, яка є засновником приватного підприємства та приватним підприємцем відповідно) голови обласної державної адміністрації та просив зобов'язати надати вказану інформацію відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

1. Визначте правовідносини, що охоплюються ст. 8 Конвенції, і ті, що охоплюються ст. 10 Конвенції, у цій справі. Хто є суб'єктом прав, гарантованих цими статтями?
2. Чи було втручання у права, гарантовані Конвенцією? У чії права і які саме? Обґрунтуйте.
3. Чи можлива абсолютна заборона надання інформації? Що має бути враховано при прийнятті рішення про надання інформації з податкової декларації з тим, щоб забезпечити баланс між правом на приватність і правом на інформацію?
4. Чи відповідає відмова у наданні інформації вимогам законності та необхідності у демократичному суспільстві, зокрема чи є відмова пропорційною та спрямованою на захист суспільного чи приватного інтересу?
5. Яке рішення у справі ухвалили б ви?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ГРУПИ 3

Суддя Б. звернувся до окружного адміністративного суду з позовом до МВС України про визнання незаконними дій з фотофіксації порушення Правил дорожнього руху та поширення цієї інформації.

На фото були зображені водій – суддя Б. та пасажирка (невідома жінка), а також містилася позначка щодо часу створення фото, яка відповідала робочому часу судді.

Вказані фото були розміщені у соціальній мережі «Facebook» на сторінці Міністра внутрішніх справ України, пізніше продемонстровані в телевізійній передачі «Патруль» та розміщені на веб-сайті «Міський портал» під назвою «Причина відкладення розгляду справи: хто ця незнайомка?». Ці фото долучені до матеріалів адміністративної справи.

- 1. Визначте правовідносини, що охоплюються ст. 8 Конвенції, і ті, що охоплюються ст. 10 Конвенції у цій справі. Хто є суб'єктом прав, гарантованих цими статтями?*
- 2. Чи було втручання у права, гарантовані Конвенцією? У чії права і які саме? Обґрунтуйте.*
- 3. Що має бути враховано при вирішенні цього спору?*
- 4. Чи відповідає оприлюднення фото вимогам законності та необхідності у демократичному суспільстві, зокрема чи є відмова пропорційною та спрямованою на захист суспільного чи приватного інтересу?*
- 5. Яке рішення у справі ухвалили б ви?*
- 6. Чи зміниться результат, якщо позивачем буде приватна особа (не суддя, не публічна особа)?*

**ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД.
СТАТТЯ 6 КОНВЕНЦІЇ**

КОЖЕН МАЄ ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

- ▶ *справедливий і публічний розгляд його справи*
- ▶ *упродовж розумного строку*
- ▶ *незалежним і безстороннім судом*
- ▶ *судом, встановленим законом*
- ▶ *який вирішить спір щодо прав і обов'язків цивільного характеру*

ЩО Є «ЦИВІЛЬНИМИ ПРАВАМИ І ОБОВ'ЯЗКАМИ»?

- ▶ *«цивільні права і обов'язки» – усі приватні права і обов'язки незалежно від закону, що встановлює спосіб вирішення спору*
- ▶ *Є спірний «захищений інтерес» – право, передбачене національним законом, – ст. 6 Конвенції застосовується*

ДОСТУП ДО СУДУ

Національне законодавство:

п. 2 ст. 6 КАС України

ст. 104 КАС України

Перешкоджають доступу до суду (формальний підхід):

ст. 105 КАС України – форма та зміст

ст. 106 КАС України – вимоги до позовної заяви

БЕЗСТОРОННІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

- ▶ *Справа «Білуха проти України», рішення від 9.11.2006 р., заява № 33949/02*
- ▶ *Справа «Олександр Волков проти України», рішення від 9.01.2013 р., заява № 21722/11*

РІВНІСТЬ СТОРІН У ПРОЦЕСІ

- ▶ *відсутність сприятливіших умов у наданні доказів та представленні позиції*
- ▶ *розуміння «справедливого балансу» між сторонами – вимагає, щоб кожній стороні надавалася розумна можливість представити справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону в суттєво не вигідне становище щодо другої сторони*

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Можливості суду встановлювати обставини:

- *на підставі доказів, зібраних сторонами*
- *на підставі доказів, зібраних судом з власної ініціативи*

ВАЖЛИВІСТЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ

У справі «**Надточій проти України**», рішення від 15.05.2008 р., заява № 7460/03:

важливі процесуальні гарантії **відсутні, і це** піддає сумніву справедливості провадження

ПУБЛІЧНІСТЬ

Відкрите судочинство встановлює баланс та надає стабільності усій судовій владі

Публічність передбачає:

- відкритість судових засідань
- доступ ЗМІ до судового засідання
- публічне проголошення рішення

Рішення у справі «**Лучанінова проти України**» від 9.06.2011 р., заява № 16347/02

ОБҐРУНТОВАНІСТЬ СУДОВИХ РІШЕНЬ

- ▶ *Стаття 159 КАС України*
- ▶ *Судове рішення – законне і обґрунтоване*
- ▶ *Постанова Пленуму ВАСУ від 20.05.2013 р. № 7 «Про судові рішення в адміністративній справі»*

ВАЖЛИВІСТЬ НАВЕДЕННЯ МОТИВІВ

- ▶ *Справа «Проніна проти України», рішення від 18.07.2006 р., заява № 63566/00: національні суди проігнорували положення Конституції*
- ▶ *Справа «Мала проти України», рішення від 17.11.2014 р., заява № 4436/07: судами слід наводити деталізовані та переконливі підстави своєї відмови приймати докази*

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ

- ▶ *Один із істотних елементів принципу верховенства права*
- ▶ *В основі – «res judicata» – остаточність рішень («що вирішено – вирішено і не має переглядатися до нескінченності»)*
- ▶ **Має різні прояви:**
 - *один з визначальних принципів «належного урядування» (встановлення процедури і її дотримання)*
 - *частково співпадає з принципом законності (чіткість і передбачуваність закону, вимоги до «якості» закону)*

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

- ▶ *Повноваження вищих судових органів стосовно перегляду мають реалізовуватись для виправлення судових помилок та недоліків судочинства, а не для здійснення нового судового розгляду*
- ▶ *При цьому перегляд не повинен фактично підміняти собою апеляцію, а власне можливість існування двох точок зору щодо одного й того самого предмету не є підставою для нового розгляду*

ТРЕНІНГ «ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ»

Дата, місце проведення

Індивідуальне завдання №2

ТЕМА: ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

П.І.П.: _____

Група: _____

ЗАВДАННЯ: ПРИГАДАЙТЕ ЗМІСТ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД, ГАРАНТОВАНОГО СТ. 6 КОНВЕНЦІЇ (ЗА ЗАПРОПОНОВАНИМ ЗРАЗКОМ):

Елемент змісту	Рішення ЄСПЛ
Суд, встановлений законом	«Сокурєнко і Стригун проти України»

ЗАВДАННЯ 2 ДЛЯ РОБОТИ В ГРУПАХ

Ознайомтеся з фабулою справи, дайте відповіді на запитання та обґрунтуйте їх.

У 2006 р. до Київського районного суду м. Одеси звернулася громадянка Г. (1940 року народження) з позовом до Українського національного фонду «Взаєморозуміння і примирення», експертної та апеляційної комісії Українського національного фонду «Взаєморозуміння і примирення» про визнання відмови у призначенні компенсаційних виплат протиправною та скасування рішення апеляційної комісії Українського національного фонду «Взаєморозуміння і примирення».

У справі призначалося 15 судових засідань, з яких 9 було відкладено з таких підстав:

- два – неприбуття в судове засідання представника відповідача та відсутності належного повідомлення його про судове засідання;
- три – неприбуття в судове засідання представника відповідача, повідомленого належним чином;
- два – зайнятість судді в іншій справі;
- два – знаходження судді на лікарняному.

Двічі у справі оголошувалася перерва.

6.10.2006 р. – прибули сторони, позивачка після вручення заперечень на позовні вимоги просила суд надати час для ознайомлення з ними. Клопотання судом було відхилено та розпочато розгляд справи по суті. За клопотанням представника відповідача про необхідність ознайомлення з матеріалами справи в розгляді справи була оголошена перерва.

30.01.2007 р. – прибули сторони, після долучення відповідачем доказів позивачка просила надати час для ознайомлення з ними та обговорення позиції з юристом, судом відмовлено у задоволенні цього клопотання.

15.06.2007 р. – за заявою позивачки провадження у справі зупинено у зв'язку із погіршенням її стану здоров'я.

3.09.2007 р. – провадження у справі поновлено. У зв'язку зі встановленням позивачці 1 групи інвалідності на стороні позивача у справу вступив прокурор.

Ухвалою від 26.12.2007 р. провадження у справі закрито з тих підстав, що рішення апеляційної комісії Фонду є остаточним та не підлягає оскарженню, що була оскаржена позивачкою.

Апеляційне провадження відкрито 30.05.2008 р., 9.04.2009 р. ухвалу суду першої інстанції скасовано з направленням справи на продовження розгляду.

15.05.2009 р. Київський районний суд м. Одеси поновив провадження у справі, при цьому під час розгляду справи він тричі відкладав судові засідання:

- у зв'язку з неявкою сторін, належно повідомлених (двічі);
- у зв'язку з неявкою відповідача за відсутності належного його повідомлення.

Ухвалою від 25.12.2009 р. справу передано до Одеського окружного адміністративного суду у порядку ст. 22 КАС України.

Після проведення належної підготовки справи до розгляду, судом 16.08.2010 р. ухвалено постанову про відмову у задоволенні позову в повному обсязі. Постанова обґрунтована тим, що 31.12.2006 р. в Україні програму здійснення компенсаційних виплат жертвам рабської та примусової праці націонал-соціалізму за рахунок коштів німецького Фонду «Пам'ять, відповідальність та майбутнє», партнером якого був Фонд «Взаєморозуміння і примирення», було завершено.

Рішення суду першої інстанції набрало законної сили 9.11.2011 р. після розгляду апеляційної скарги позивачки.

Запитання до учасників:

1. Які обставини повинен урахувати суд в контексті ст. 6 Конвенції?
2. Чи має місце порушення принципів, закріплених у ст. 6 Конвенції? Якщо так, то яких?
3. Чи відповідає конвенційним стандартам розумності строк розгляду вказаної справи?
4. Які з критеріїв можуть бути враховані в процесі оцінювання розумності строку розгляду вищенаведеної справи?
 - складність справи;
 - поведінка заявника та поведінка органів державної влади (насамперед суду);
 - важливість питання, яке перебуває на розгляді суду, для заявника.
5. Чи було дотримано судом принципу рівності сторін під час розгляду клопотань?
6. Чи вплинув вступ прокурора в судовий процес на забезпечення принципу рівності сторін?
7. Чи дотримано принципу юридичної визначеності?

ПОШУК РІШЕНЬ ЄСПЛ У БАЗІ ДОКУМЕНТІВ HUDOC

HTTP://HUDOC.ECHR.COE.INT/SITES/RUS

HUDOC – інформаційно-правова система, що дозволяє знайомитися з практикою ЄСПЛ. Розміщена на офіційному сайті Суду. Містить десятки тисяч постанов та рішень Суду, викладення фактів, узагальнених висновків, повідомлень у справах, справ в стадії комунікації, публікацій та інших документів.

Офіційні мови системи (інтерфейс) – англійська, французька. Додаткові – турецька, російська.

У системі містяться документи, перекладені іншими мовами. Як правило, такі переклади здійснюються урядами держав-членів, неурядовими організаціями.

The screenshot displays the HUDOC search interface. At the top, there is a search bar and a 'SEARCH' button. Below the search bar, there are links for 'Useful Links', 'Preferences', 'Advanced Search', 'Help', and 'Other Languages'. The main content area is divided into two columns. The left column, titled 'NARROW YOUR SEARCH', contains a 'DOCUMENT COLLECTIONS' section with a tree view of filters. The right column shows '927 Results Found' and a list of search criteria, including 'Document Collection: Grand Chamber, Chambe...' and 'Respondent State: Ukraine'. Below the criteria, there is a 'LANGUAGE: English' filter. The results list includes several cases, such as 'CASE OF GUKOVYCH v. UKRAINE', 'CASE OF VINNIYCHUK v. UKRAINE', 'CASE OF IRINA SMIRNOVA v. UKRAINE', 'CASE OF KONOVALCHUK v. UKRAINE', and 'CASE OF PIVOVARNIK v. UKRAINE'. Each case entry includes the case number, language availability, judgment type, court section, and date.

HUDOC
European Court of Human Rights

927 Results Found | Print | Export | RSS | Sort by: Relevance

CRITERIA | CLEAR ALL | Document Collection: Grand Chamber, Chambe... | Respondent State: Ukraine

Language: English

CASE OF GUKOVYCH v. UKRAINE
2204/07 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 20/10/2016
Violation of Article 5 - Right to liberty and security (Article 5-1 - Lawful arrest or detention)
Case Details | Press Release | Related

CASE OF VINNIYCHUK v. UKRAINE
34000/07 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 20/10/2016
Violation of Article 8 - Right to respect for private and family life (Article 8 - Positive obligations Article 8-1 - Respect... more...
Case Details | Press Release | Related

CASE OF IRINA SMIRNOVA v. UKRAINE
1870/05 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 13/10/2016
Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Effective investigation Positive obligations) (Procedural aspect... more...
Case Details | Legal Summary | Press Release | Related

CASE OF KONOVALCHUK v. UKRAINE
31928/15 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 13/10/2016
Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment Inhuman treatment) (Substantive aspect) Viol... more...
Case Details | Press Release | Related

CASE OF PIVOVARNIK v. UKRAINE
29070/15 | Available only in English | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Fifth Section) | 06/10/2016
Violation of Article 3 - Prohibition of torture (Article 3 - Degrading treatment) (Substantive aspect) Violation of Article 3... more...
Case Details | Press Release | Related

NARROW YOUR SEARCH

DOCUMENT COLLECTIONS

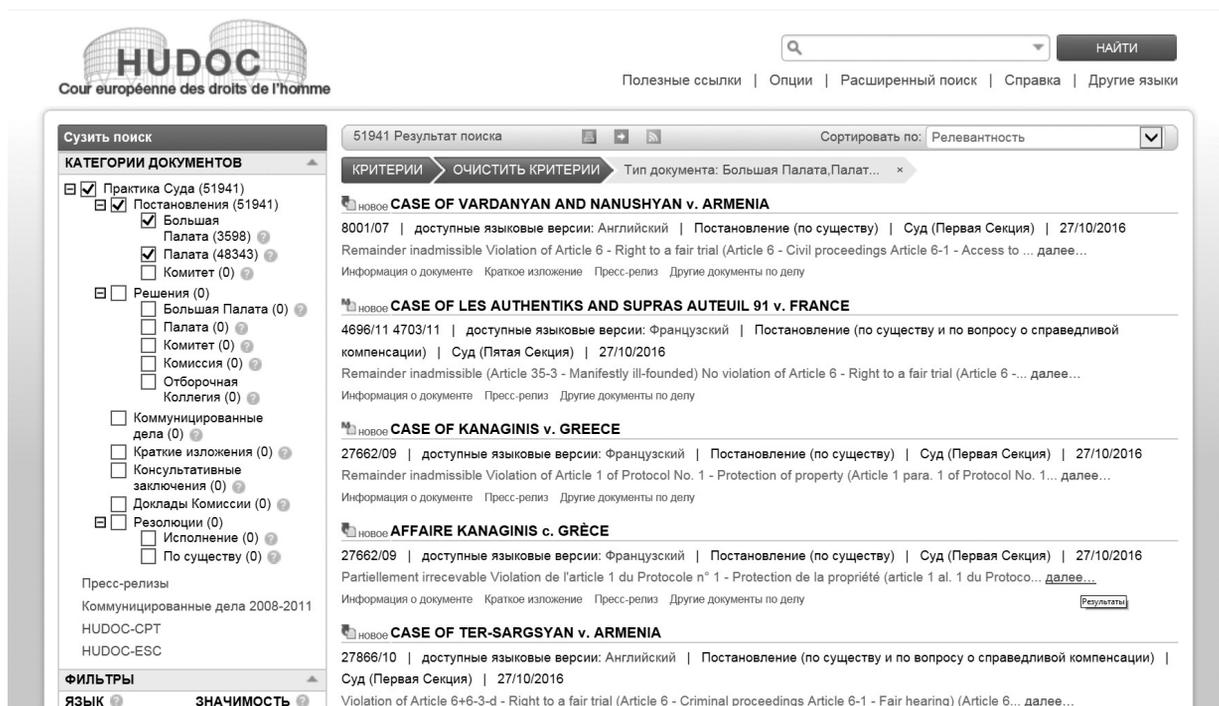
- Case-Law (927)
 - Judgments (927)
 - Grand Chamber (1)
 - Chamber (926)
 - Committee (0)
 - Decisions (0)
 - Grand Chamber (0)
 - Chamber (0)
 - Committee (0)
 - Commission (0)
 - Screening Panel (0)
 - Communicated Cases (0)
 - Legal Summaries (0)
 - Advisory Opinions (0)
 - Reports (0)
 - Resolutions (0)
 - Execution (0)
 - Merits (0)
- Press Collection
- Communicated Cases 2008-2011
- HUDOC-CPT
- HUDOC-ESC

FILTER Document Collections Refiner

LANGUAGE | **IMPORTANCE**

English (927)	3 (710)
French (927)	2 (185)
Ukrainian (113)	1 (17)

СТАРТОВА СТОРІНКА HUDOC (рос.)

Для спрощення розуміння починаємо працювати з системою з російським інтерфейсом.

Це – стартова сторінка. (Щоб переключитися на інші інтерфейси (мови) натисніть «Другие языки» у верхньому правому кутку сторінки).

Документи можна знайти за різними критеріями:

1. ЗВУЖЕНИЙ ПОШУК (стовпчик зліва):

- Категорією документів (відмічається галочкою); або «Пресс-релизы», «Коммуницированные дела»;
- Фільтри;
- Ключові слова.

2. РОЗШИРЕНИЙ ПОШУК (у верхньому правому кутку сторінки).

Пошук рішень слід здійснювати за категоріями документів Практика Суда: Постановления: Большая палата, палата (як правило, вже відмічені автоматично).

ПОШУК ЗА КЛЮЧОВИМИ СЛОВАМИ

По существу (0)

Пресс-релизы

Коммуницированные дела 2008-2011

HUDOC-CPT

HUDOC-ESC

ФИЛЬТРЫ

ЯЗЫК **ЗНАЧИМОСТЬ**

Французский 3 (28547) (17970)

Английский Сборник (7014) (17969)

Турецкий (2774) 1 (4410)

Румынский (1583) далее...

ГОСУДАРСТВО **СТАТЬЯ**

Турция (9185) 6 (27845)

Италия (5380) 41 (26612)

Россия (4322) 6-1 (23435)

Румыния (3198) 35 (10292) далее...

ОТСУТВИЕ НАРУШЕНИЯ **НАРУШЕНИЕ**

6 (3154) 6 (22144)

6-1 (2563) 6-1 (17970)

3 (2216) 3 (6115)

8 (1782) 5 (5983) далее...

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

(Ст. 6) Право на справедливое судебное разбирательство (27760)

(Ст. 41) Справедливая компенсация

27662/09 | доступные языковые версии: Французский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016

al. 1 du Protoco... далее...

просу о справедливой компенсации) |

(g) (Article 6... далее...

и по вопросу о справедливой

un procès équitable... далее...

просу о справедливой компенсации) |

stand for electio... далее...

Первая Секция) | 27/10/2016

Article 6-1 - ... далее...

просу о справедливой компенсации) |

Ключевые слова по статьям Конвенции

OK Закрыть

У фільтрі «Ключевые слова» обираємо «Далее», відмічаємо тематики рішень, «И» або «ИЛИ», натискаємо «OK». Для нового пошуку оберіть опцію «Очистить критерии».

СОРТУВАННЯ РІШЕНЬ

HUDOC

Cour européenne des droits de l'homme

Полезные ссылки | Опции | Расширенный поиск | Справка | Другие языки

51941 Результат поиска

Сортировать по: Релевантность

Дата (в порядке убывания)

Дата (в порядке возрастания)

Название дела (A-Z)

Название дела (Z-A)

Государство (A-Z)

Государство (Z-A)

Номер жалобы (в порядке возрастания)

Номер жалобы (в порядке убывания)

Дата (по убыванию) и Ответчик

Дата (по возрастанию) и Ответчик

КАТЕГОРИИ ДОКУМЕНТОВ

Практика Суда (51941)

Постановления (51941)

Большая Палата (3598)

Палата (48343)

Комитет (0)

Решения (0)

Большая Палата (0)

Палата (0)

Комитет (0)

Комиссия (0)

Отборочная Коллегия (0)

Коммуницированные дела (0)

Краткие изложения (0)

Консультативные заключения (0)

Доклады Комиссии (0)

Резолюции (0)

Исполнение (0)

По существу (0)

Пресс-релизы

Коммуницированные дела 2008-2011

HUDOC-CPT

HUDOC-ESC

ФИЛЬТРЫ

ЯЗЫК **ЗНАЧИМОСТЬ**

51941/07 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016

Remainder inadmissible Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings Article 6 - Fair hearing) (Article 6 - Fair hearing) (Article 6... далее...

Информация о документе Краткое изложение Пресс-релиз Другие документы по делу

51941/07 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016

Remainder inadmissible Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings Article 6 - Fair hearing) (Article 6 - Fair hearing) (Article 6... далее...

Информация о документе Краткое изложение Пресс-релиз Другие документы по делу

51941/07 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016

Remainder inadmissible Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings Article 6 - Fair hearing) (Article 6 - Fair hearing) (Article 6... далее...

Информация о документе Краткое изложение Пресс-релиз Другие документы по делу

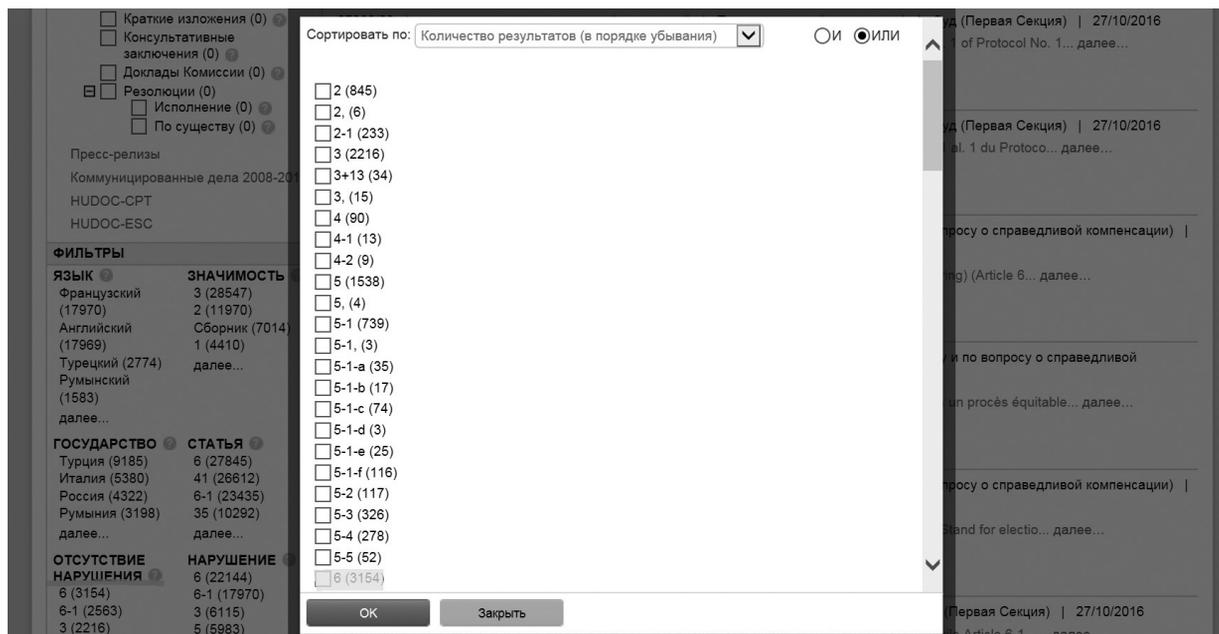
51941/07 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу) | Суд (Первая Секция) | 27/10/2016

Remainder inadmissible Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings Article 6 - Fair hearing) (Article 6 - Fair hearing) (Article 6... далее...

Информация о документе Краткое изложение Пресс-релиз Другие документы по делу

Використовуючи опцію «Сортировать по», можна сортувати рішення: за релевантністю, назвою (заявником), державою-відповідачем, номером заяви, датою.

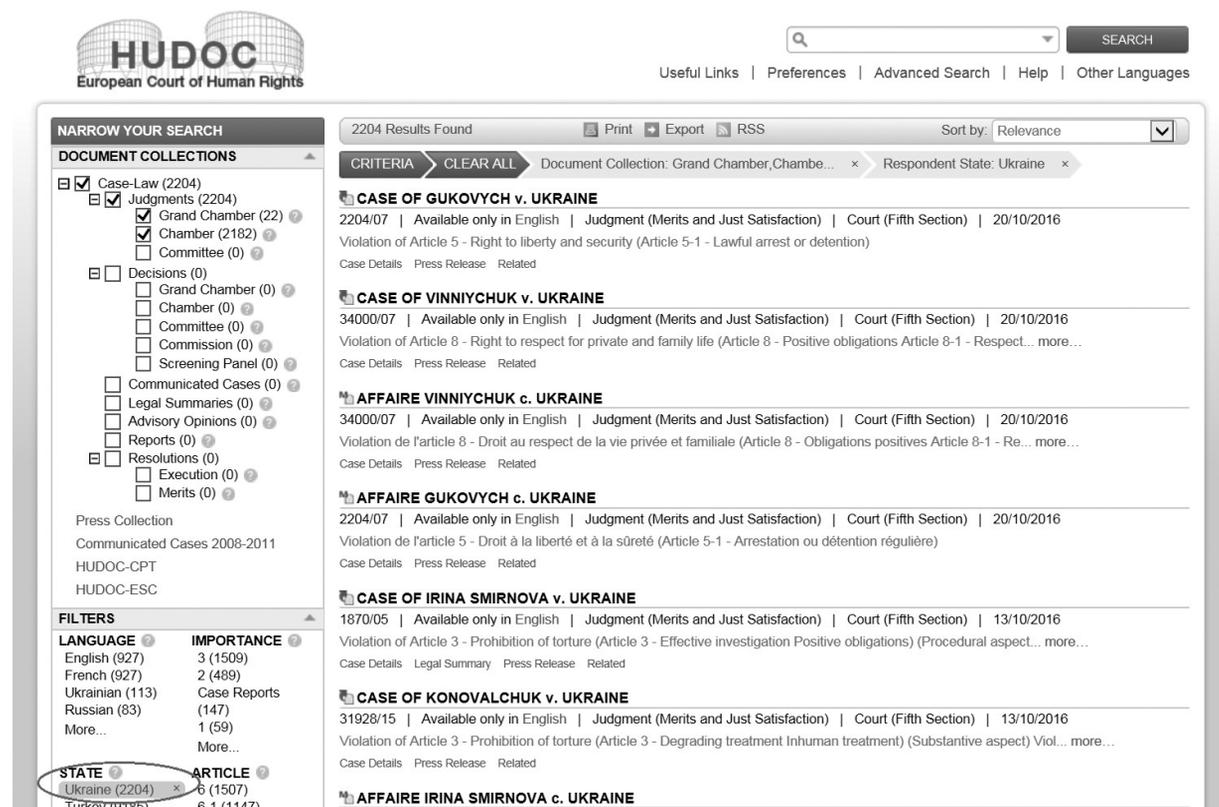
ПОШУК ЗА СТАТТЕЮ КОНВЕНЦІЇ (відсутність, наявність порушення)

Обираємо потрібний фільтр:

- «**Статья**», якщо потрібно знайти всі рішення, у яких було констатовано як наявність, так і відсутність порушення за статтю/статтями;
- «**Отсутствие нарушения**», якщо потрібно знайти всі рішення, у яких було констатовано відсутність порушення;
- «**Нарушение**», якщо потрібно знайти всі рішення, у яких було констатовано наявність порушення, обираємо «Далее», відмічаємо статтю/статті, «И» або «ИЛИ», натискаємо «ОК».

ВИБІР КРАЇНИ-ВІДПОВІДАЧА

У фільтрі «Государство» обираємо «Далее», відмічаємо державу/и, «И» або «ИЛИ», натискаємо «ОК».

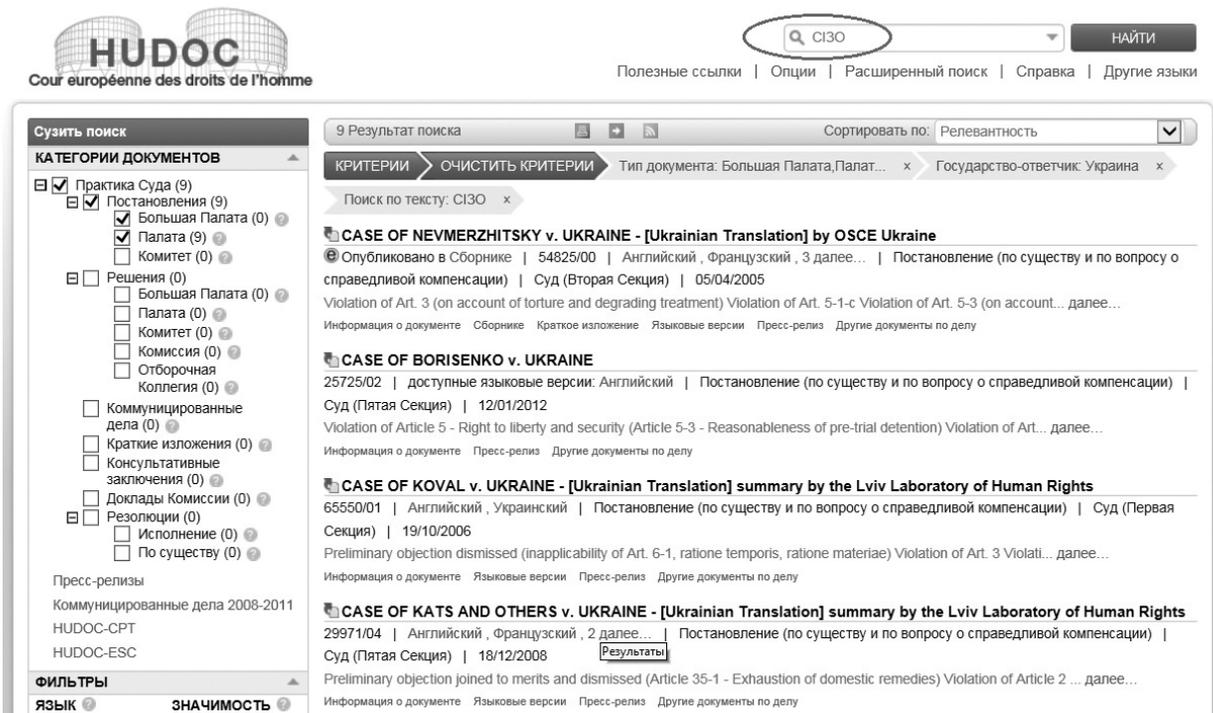
РОЗШИРЕНИЙ ПОШУК

КОНТЕКСТНИЙ ПОШУК

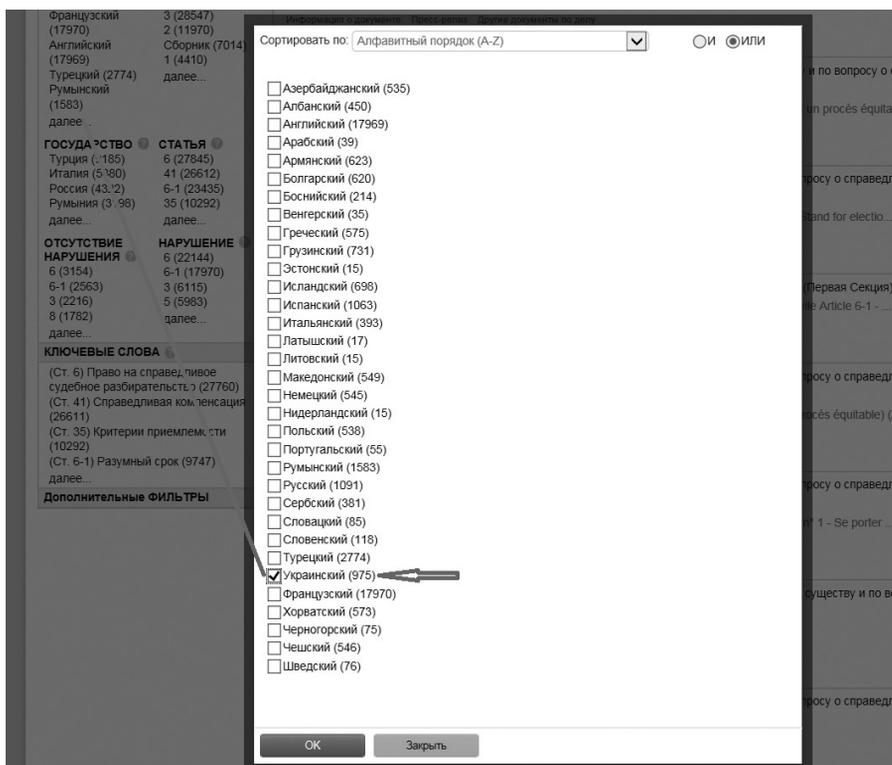
За розширеного контекстного пошуку слова в графі вписуються через пропуск в необхідній послідовності.

(Слід звертати увагу на варіанти пошуку (граф): тільки це слово чи група слів, всі ці слова, будь-яке зі слів, одне зі слів, слова знаходяться близько одне від одного).

ПРОСТІЙ КОНТЕКСТНИЙ ПОШУК

ВИБІР МОВИ

- Для того, щоб вибрати мову документа, в опції «Язык» обираємо «Далее», відмічаємо галочкою мову/мови (українську, російську), натискаємо «ОК».
- Зверху сторінки показується 1762 – кількість результатів (кількість рішень, що перекладені українською, російською мовами).

РЕКВІЗИТИ ДОКУМЕНТА

The screenshot shows a search results page for 'CASE OF BOUYID v. BELGIUM'. The interface includes a search bar at the top with '241 Результат поиска' and a dropdown for 'Сортировать по: Релевантность'. Below the search bar are filters for 'КРИТЕРИИ' and 'ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ', and a breadcrumb trail: 'Тип документа: Большая Палата x Язык: Украинский x'. The main content area displays a list of search results, each with a title, a brief description, and a link to the full document. The first result is 'CASE OF BOUYID v. BELGIUM - [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund'. The second result is 'CASE OF PARRILLO v. ITALY - [Ukrainian Translation] summary by the COE Human Rights Trust Fund', where the word 'summary' is circled in red. The third result is 'CASE OF PARRILLO v. ITALY - [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund'. The fourth result is 'CASE OF KHOROSHENKO v. RUSSIA - [Ukrainian Translation] summary by the COE Human Rights Trust Fund'. The fifth result is 'CASE OF KHOROSHENKO v. RUSSIA - [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund'. The sixth result is 'CASE OF CHIRAGOV AND OTHERS v. ARMENIA - [Ukrainian Translation] summary by the COE Human Rights Trust Fund'. On the left side, there is a sidebar with 'Сузить поиск' and 'КАТЕГОРИИ ДОКУМЕНТОВ' (Practice of the Court, Decisions, etc.) and 'ФИЛЬТРЫ' (Language, Significance, etc.).

Кожен документ в переліку вибраних містить:

- назву справи
- номер заяви
- зазначення виду документа
- ким прийнятий
- дату ухвалення рішення
- зазначення встановлених чи невстановлених порушень

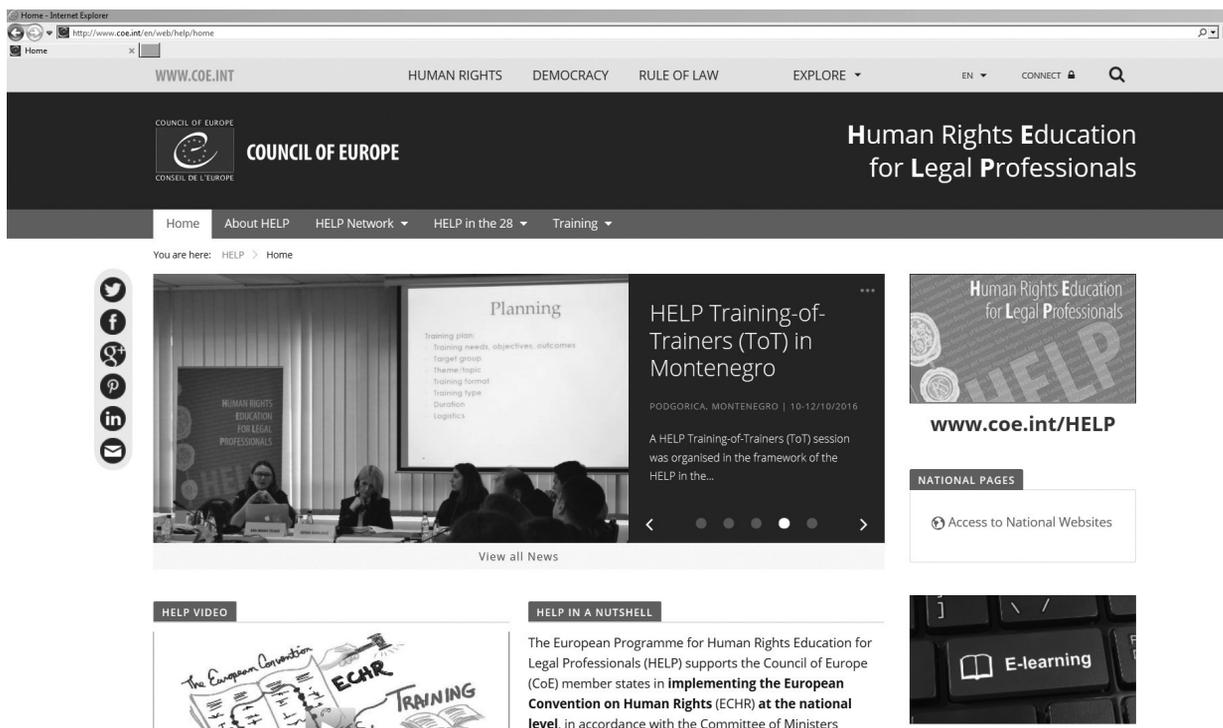
Додаткові дані:

- інформація про документ
- мовні версії
- прес-релізи
- інші документи у справі

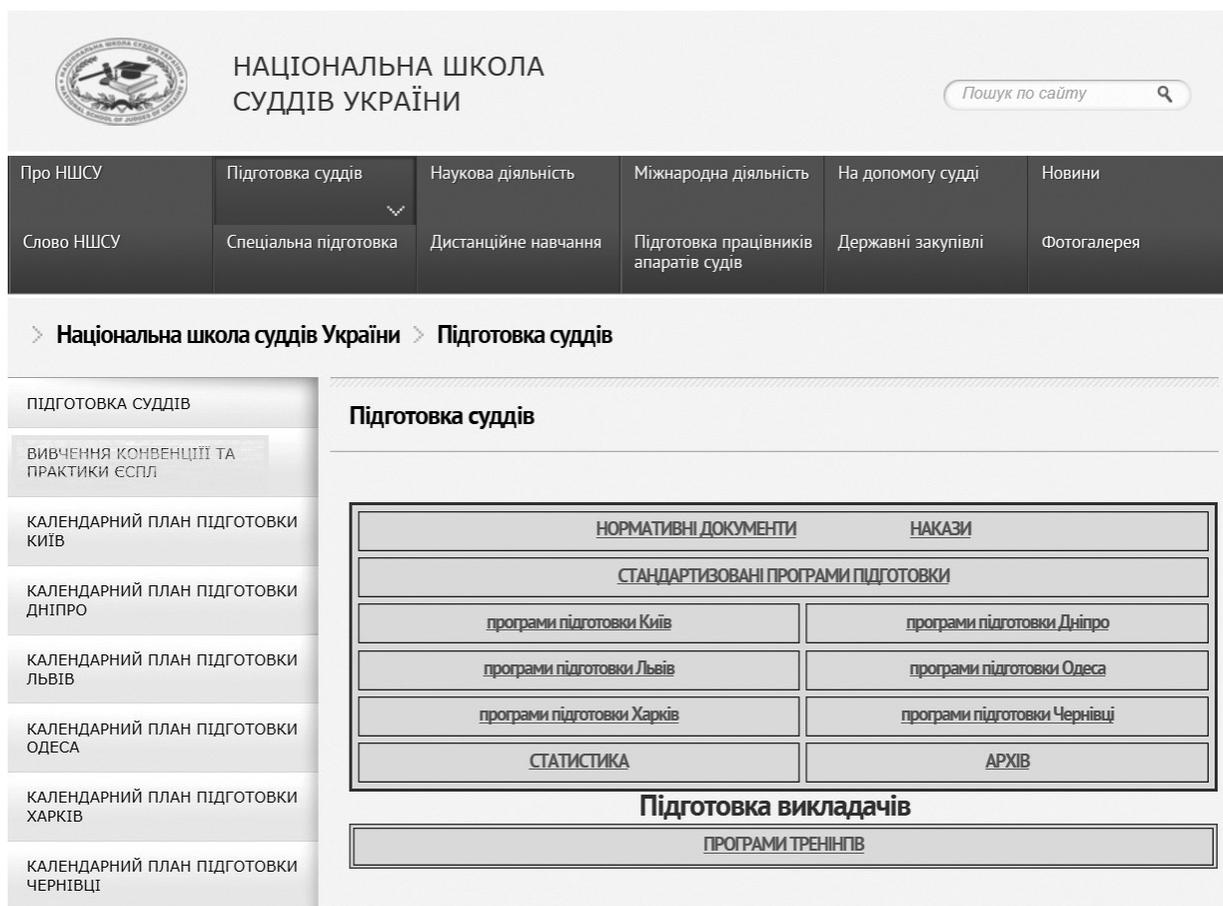
КОМУНІКОВАНІ СПРАВИ

The screenshot shows the HUDOC search interface. At the top left is the HUDOC logo (European Court of Human Rights). A search bar and 'SEARCH' button are at the top right. Below the logo, navigation links include 'Useful Links', 'Preferences', 'Advanced Search', 'Help', and 'Other Languages'. The main content area is titled '441 Results Found' and includes options for 'Print', 'Export', and 'RSS'. A 'Sort by: Relevance' dropdown is also present. The search criteria are 'Document Collection: Communicated Cases' and 'Respondent State: Ukraine'. The left sidebar, 'NARROW YOUR SEARCH', contains 'DOCUMENT COLLECTIONS' and 'FILTERS'. Under 'DOCUMENT COLLECTIONS', 'Communicated Cases (441)' is selected. Under 'FILTERS', 'LANGUAGE' is set to 'English (441)', 'STATE' is set to 'Ukraine (441)', and 'ARTICLE' is set to '3 (210)'. The main results list includes cases such as 'MINYAYLO v. UKRAINE', 'GORBATYUK v. UKRAINE', 'NOVIKOV v. UKRAINE and 1 other application', 'NUR AHMED v. UKRAINE and 5 other applications', 'CHUPRYNA v. UKRAINE', 'ALEKSANDROVSKAYA v. UKRAINE', 'SABODASH v. UKRAINE and 1 other application', and 'GRIGORUK v. UKRAINE'. Each result entry shows the case number, availability status, case type, and date.

НАВЧАЛЬНА ПЛАТФОРМА HELP

ЧЕРЕЗ САЙТ НШСУ – РОЗДІЛ «ПІДГОТОВКА СУДДІВ» АБО...

ЧЕРЕЗ САЙТ НШСУ – РОЗДІЛ «НА ДОПОМОГУ СУДДІ»

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

Пошук по сайту

Про НШСУ	Підготовка суддів	Наукова діяльність	Міжнародна діяльність	На допомогу судді	Новини
Слово НШСУ	Спеціальна підготовка	Дистанційне навчання	Підготовка працівників апаратів судів	Державні закупівлі	Фотогалерея

> Національна школа суддів України > На допомогу судді

ПІДГОТОВКА ДО КВАЛІФІЦІЮВАННЯ

ПОСІБНИКИ

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ 2014-2015 Р.

ПРОГРАМА HELP

СТРАТЕГІЯ РАДИ ЄВРОПИ З ПРАВ ДИТИНИ (2016-2021)

На допомогу судді

БЕЗПОСЕРЕДНЬО – WWW.COE.INT/HELP

WWW.COE.INT HUMAN RIGHTS DEMOCRACY RULE OF LAW EXPLORE EN CONNECT

COUNCIL OF EUROPE COUNCIL OF EUROPE

Human Rights Education for Legal Professionals

Home About HELP HELP Network HELP in the 28 Training

You are here: HELP > Training > HELP Training Platform

HELP Training Platform

E-learning platform

The platform provides a range of resources on the ECHR. These include distance-learning and self-learning resources on the ECHR and European human rights standards, as well as handbooks and other useful resources.

HELP uses the Moodle platform to publish these resources. The resources are free of charge for the user.

Distance learning

Distance-learning resources are available for selected groups of legal professionals participating in pilot courses moderated by national tutors.

Resources on the following topics are already available:

- Admissibility criteria in applications submitted to the European Court of Human Rights
- Anti-discrimination issues
- Asylum and the ECHR
- Business and human rights
- Chemical precursors
- Deliberate ill-treatment in the light of the ECHR
- Family law and Child-friendly justice
- Hate crime and hate speech
- International cooperation in criminal matters
- Introduction to the ECHR and ECtHR
- Trafficking in human beings

Human Rights Education for Legal Professionals

www.coe.int/HELP

NATIONAL PAGES

Access to National Websites

E-learning

РЕСУРСИ УКРАЇНСЬКОЇ СТОРІНКИ HELP

- Інформаційні повідомлення (понад 100) із зазначенням джерел та додатковими матеріалами
- Навчальні матеріали (посібники, презентації тощо)
- Корисні посилання (Мін'юст та Рада Європи)
- Перехід на інші національні сторінки Програми HELP

[HTTP://WWW.MINJUST.GOV.UA/9329](http://www.minjust.gov.ua/9329)

Інформація станом на 16.09.2016 року

- [УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [ПОРЯДОК ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЇХ ПРАВ, ГАРАНТОВАНИХ КОНВЕНЦІЄЮ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД](#)
- [ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ УРЯДОВОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ЯКІ Є ЖЕРТВАМИ ПОРУШЕННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАНЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ](#)
- РІШЕННЯ ЩОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ
 - Рішення щодо суті (за статтями)
 1. [Стаття 2 "Право на життя"](#)
 2. [Стаття 3 "Заборона катування"](#)
 3. [Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість"](#)
 4. [Стаття 6 "Право на справедливий суд"](#)
 5. [Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя"](#)
 6. [Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії"](#)
 7. [Стаття 10 "Свобода вираження поглядів"](#)
 8. [Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань"](#)
 9. [Стаття 12 "Право на шлюб"](#)
 10. [Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту"](#)
 11. [Стаття 14. «Заборона дискримінації» у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 12. [Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 13. [Стаття 34 "Індивідуальні заяви"](#)
 14. [Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності"](#)

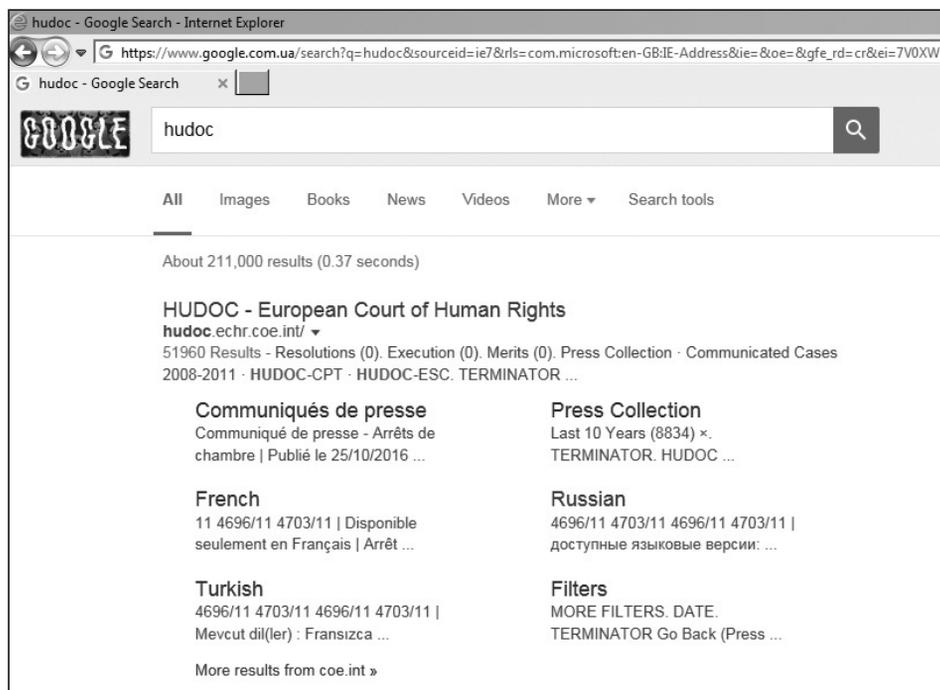
ДИСТАНЦІЙНІ КУРСИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ТА ПРАКТИКИ ЄСПЛ, РОЗРОБЛЕНІ КООРДИНАТОРОМ ПРОЄКТІВ ОБСЕ В УКРАЇНІ

У межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» розроблено дистанційні курси, що розміщені на платформі дистанційного навчання Національної школи суддів України за посиланням – <http://sdn.nsj.gov.ua>.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ З КОРИСТУВАННЯ РЕСУРСОМ HUDOC ТА ВЕБ-САЙТОМ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

РЕСУРС HUDOC

1. У будь-якій пошуковій системі напишіть «**hudoc**» та перейдіть за наступним посиланням.

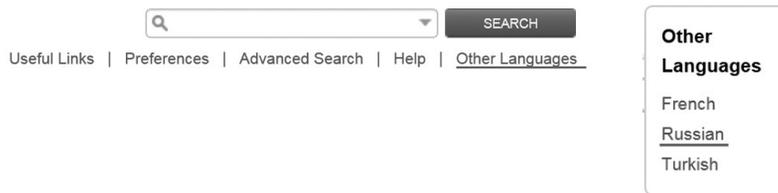

2. Електронна база копій судових рішень ЄСПЛ – «**HUDOC**» за початковими налаштуваннями відображається англійською мовою.

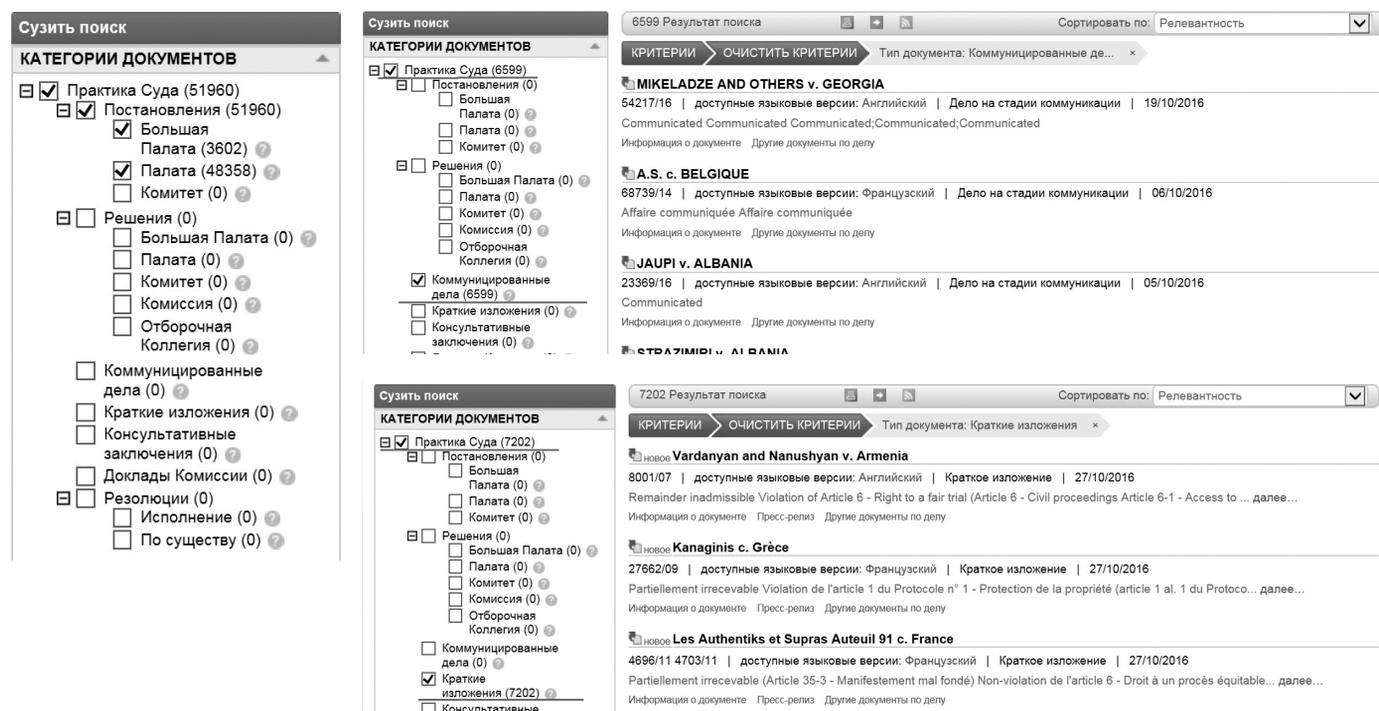
The screenshot shows the HUDOC website interface. At the top, there is a search bar and a 'SEARCH' button. Below the search bar, there are links for 'Useful Links', 'Preferences', 'Advanced Search', 'Help', and 'Other Languages'. The main content area is divided into two columns. The left column is titled 'NARROW YOUR SEARCH' and contains a 'DOCUMENT COLLECTIONS' section with a tree view of filters. The right column shows search results for '51960 Results Found'. The first result is 'CASE OF VARDANYAN AND NANUSHYAN v. ARMENIA' with a date of 27/10/2016. The second result is 'CASE OF LES AUTHENTIKS AND SUPRAS AUTEUIL 91 v. FRANCE' with a date of 27/10/2016. The third result is 'CASE OF KANAGINIS v. GREECE' with a date of 27/10/2016. The fourth result is 'AFFAIRE KANAGINIS c. GRÈCE' with a date of 27/10/2016. The fifth result is 'CASE OF TER-SARGSYAN v. ARMENIA' with a date of 27/10/2016.

3. Щоб змінити мову інтерфейсу:

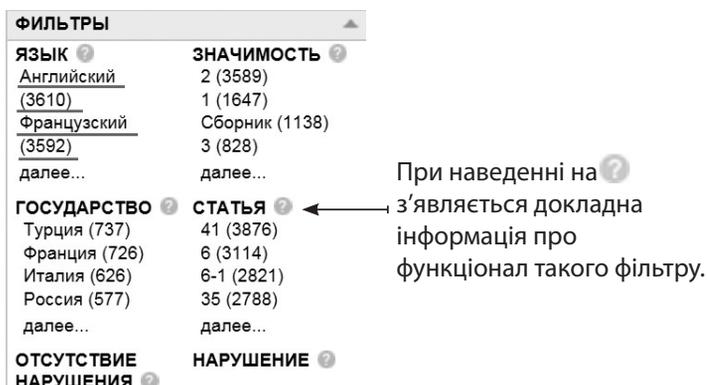
- у верхній, правій частині сайту натискаємо на меню «Other Languages» (Інші мови) і обираємо російську

4. За початковими параметрами відображаються останні рішення Великої палати, палати та комітету. Для звуження пошуку за «Категорією документів» вам необхідно обрати відповідні параметри пошуку.

5. Пошук здійснюється за допомогою фільтрів: (за мовою – весь список рішень доступний **тільки** офіційними мовами – **англійською** та **французькою**; за значущістю; за країною-відповідачем; за статтею; за відсутністю порушення статті; за порушеною статтею; за ключовими словами та датою).

Пошук за ключовими словами:

Натиснувши «ДАЛЕЕ», вам буде доступний весь список ключових фраз (найчастіше вживаних) відповідно до статті.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА ?

(Ст. 41) Справедливая компенсация (533)
 (Ст. 35) Критерии приемлемости (494)
 (Ст. 41) Справедливая компенсация (369)
 (Ст. 41) Моральный вред (342)
 далее...

Дополнительные ФИЛЬТРЫ

<p>ДАТА ?</p> <p>за прошедшую неделю (3) за прошедший месяц (18) за прошедшие 6 месяцев (159) за прошедший год (397) за прошедшие 5 лет (2190) за прошедшие 10 лет (4788)</p>	<p>СУДЫ ?</p> <p>Administrative Court (750) Review Court (605) Supreme Court (537) Constitutional Court (512) далее...</p>
---	---

↑
Поиск за датой: Справи відбираються за відповідно обраний проміжок часу.

☐	(Ст. 1) Обязательство соблюдать права человека (24)
☐	(Ст. 2) Право на жизнь (102)
☐	(Ст. 3) Запрещение пыток (192)
☐	(Ст. 4) Запрещение рабства и принудительного труда (8)
☐	(Ст. 5) Право на свободу и личную неприкосновенность (129)
☐	(Ст. 6) Право на справедливое судебное разбирательство (331)
☐	(Ст. 7) Без закона нет наказания (24)
☐	(Ст. 8) Право на уважение частной и семейной жизни (250)
☐	(Ст. 9) Право на свободу мысли, совести и религии (42)
☐	(Ст. 10) Право на свободу выражения мнения (133)
☐	(Ст. 11) Право на свободу собраний и объединений (64)
☐	(Ст. 12) Право на вступление в брак (10)
☐	(Ст. 13) Право на эффективное средство правовой защиты (147)
☐	(Ст. 14) Запрещение дискриминации (133)
☐	(Ст. 15) Отступление от соблюдения обязательств в чрезвычайных ситуациях (0)
☐	(Ст. 16) Ограничения на политическую деятельность иностранцев (0)
☐	(Ст. 17) Запрещение злоупотреблений правами (22)
☐	(Ст. 18) Пределы использования ограничений в отношении прав (11)
☐	(Ст. 19) Учреждение Суда (0)
☐	(Ст. 33) Межгосударственные споры (0)
☐	(Ст. 34) Индивидуальные жалобы (122)
☐	(Ст. 35) Критерии приемлемости (494)
☐	(Ст. 37) Прекращение производства по делу (46)
☐	(Ст. 38) Рассмотрение дела и процедура заключения мирового соглашения (8)
☐	(Ст. 39) Достижение мирового соглашения (0)
☐	(Ст. 41) Справедливая компенсация (533)
☐	(Ст. 46) Обязательная сила и исполнение постановлений (69)
☐	(Ст. 47) Консультативные заключения (0)
☐	(Ст. 48) Компетентия Суда в отношении консультативных заключений (0)

Ключевые слова по статьям Конвенции

Ефективніше використовувати кілька фільтрів одразу, що допоможе максимально звужити обсяги пошуку. Так, наприклад:

Країна-відповідач: «Україна»

- Португалия (92)
- Россия (577)
- Румыния (306)
- Сан-Марино (10)
- Сербия (48)
- Сербия и Черногория (2)
- Словакия (78)
- Словения (52)
- Соединённое Королевство (521)
- Турция (737)
- Украина (160)**
- Финляндия (86)
- Франция (726)
- Хорватия (148)
- Черногория (4)
- Чешская Республика (74)
- Швейцария (189)
- Швеция (174)
- Эстония (34)

OK Закрыть

Стаття, за якою відбувався розгляд справи: «8»

- 7, (2)
- 7-1 (160)
- 7-2 (10)
- 8 (1649)**
- 8+13 (2)
- 8+34 (1)
- 8+46 (2)
- 8+P1-1 (2)
- 8, (8)
- 8-1 (1393)
- 8-2 (726)
- 9 (281)
- 9, (5)
- 9-1 (222)
- 9-2 (125)
- 10 (910)
- 10+11 (2)
- 10-1 (761)
- 10-2 (611)
- 11 (310)

OK Закрыть

Мова перекладу рішення: «українська»

- Исландский (716)
- Испанский (1109)
- Итальянский (617)
- Латвийский (17)
- Литовский (15)
- Македонский (637)
- Немецкий (883)
- Нидерландский (78)
- Польский (578)
- Португальский (65)
- Румынский (2154)
- Русский (1228)
- Сербский (417)
- Словацкий (114)
- Словенский (118)
- Турецкий (3680)
- Украинский (1004)**

OK Закрыть

Унаслідок пошуку отримуємо всі рішення щодо України, в яких розглядалися ті чи інші питання за ст. 8, що були перекладені українською мовою.

6. Пошук за словами, фразами, реченнями, прізвищами, датами, номером справи

[Полезные ссылки](#) |
 [Опции](#) |
 [Расширенный поиск](#) |
 [Справка](#) |
 [Другие языки](#)

Параметр пошуку	Значення	Приклад, що пишемо у стрічку пошуку
«Слово»	Слова, які можуть бути у справі, яку ви шукаєте	«constitution», «berkut»
«Фраза або речення»	Фрази або цілі речення (фрагмент речення), які містяться у справі, яку ви шукаєте. Такі словосполучення беруться в лапки, щоб пошук здійснювався за фразою в цілому, інакше пошук буде виконано за кожними окремим словом	«breach of oath», «supreme court of ukraine»
«Прізвище»	Пошук справ за прізвищами позивачів, учасників у справі та осіб, про яких згадується у справі, або справ, у яких є посилання на такі рішення з запитуваним прізвищем	«garnaga», «rudenko», «shvydka».
«Дата»	Датою може бути, як подія що мала місце у справі, так і дата ухвалення рішення ЄСПЛ	«PPPP», «ДД.ММ.PPPP»
«i» – «AND»	Між запитуваними словами використати слово «AND» (усі літери пишуться великими) – для пошуку за кількома конкретними словами в межах в одного рішення	«poland AND tree AND death»

Натисніть на «ОПЦИИ» та оберіть «ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЙ ПРОСМОТР РЕЗУЛЬТАТОВ», після чого вам буде запропоновано попередній перегляд результатів пошуку, де запитуване слово буде виділятися жовтим кольором у всіх рішеннях, де воно присутнє.

[Полезные ссылки](#) |
 [Опции](#) |
 [Расширенный поиск](#) |
 [Справка](#) |
 [Другие языки](#)

↓

[Полезные ссылки](#) |
 Опции |
 [Другие языки](#)

Предварительный просмотр результатов
 Детальный просмотр результатов

[Полезные ссылки](#) |
 [Опции](#) |
 [Расширенный поиск](#) |
 [Справка](#) |
 [Другие языки](#)

50 Результат поиска Сортировать по: Релевантность

[КРИТЕРИИ](#) >
 [ОЧИСТИТЬ КРИТЕРИИ](#)
 Поиск по тексту: poland AND tree AND ...

CASE OF CIECHOŃSKA v. POLAND

19776/04 | Английский , Польский | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Четвертая Секция) | 14/06/2011

Violation of Art. 2 (substantive aspect) Non-pecuniary damage - award

[Информация о документе](#) |
 [Языковые версии](#) |
 [Пресс-релиз](#) |
 [Другие документы по делу](#)

7. Помилка у написанні слова. Система не дасть жодного результату пошуку, проте **може** запропонувати варіант, який, можливо, ви мали на увазі.

[Полезные ссылки](#) | [Опции](#) | [Расширенный поиск](#) | [Справка](#) | [Другие языки](#)

0 Результат поиска Сортировать по: Релевантность

Поиск по тексту: risovsky × Тип документа: Постановления ×

[Полезные ссылки](#) | [Опции](#) | [Расширенный поиск](#) | [Справка](#) | [Другие языки](#)

44 Результат поиска Сортировать по: Релевантность

Тип документа: Постановления × Поиск по тексту: rysovskyy ×

📄 CASE OF RYSOVSKYY v. UKRAINE

29979/04 | доступные языковые версии: Английский | Постановление (по существу и по вопросу о справедливой компенсации) | Суд (Пятая Секция) | 20/10/2011

Violation of Art. 6-1 Violation of Art. 13 Violation of P1-1

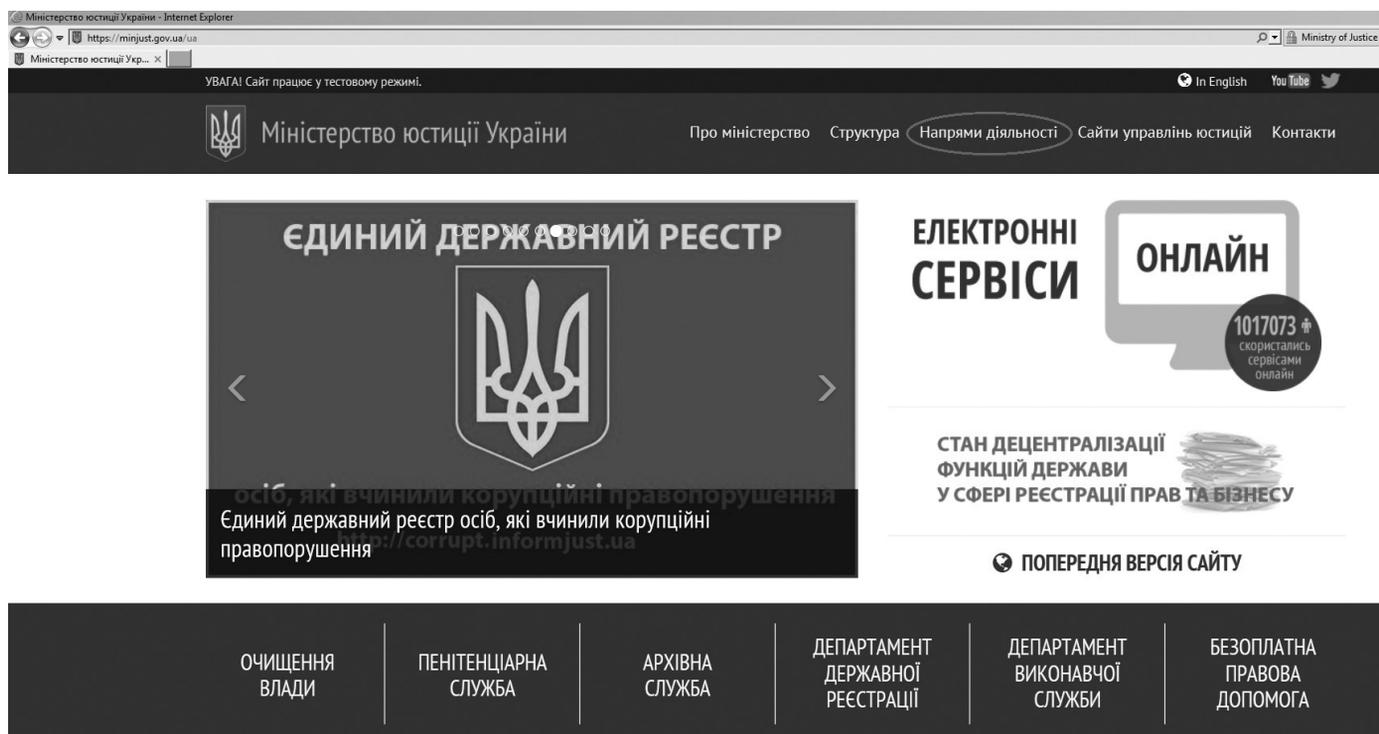
[Информация о документе](#) [Пресс-релиз](#) [Другие документы по делу](#)

ГОЛОВНА СТОРІНКА ВЕБ-САЙТУ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

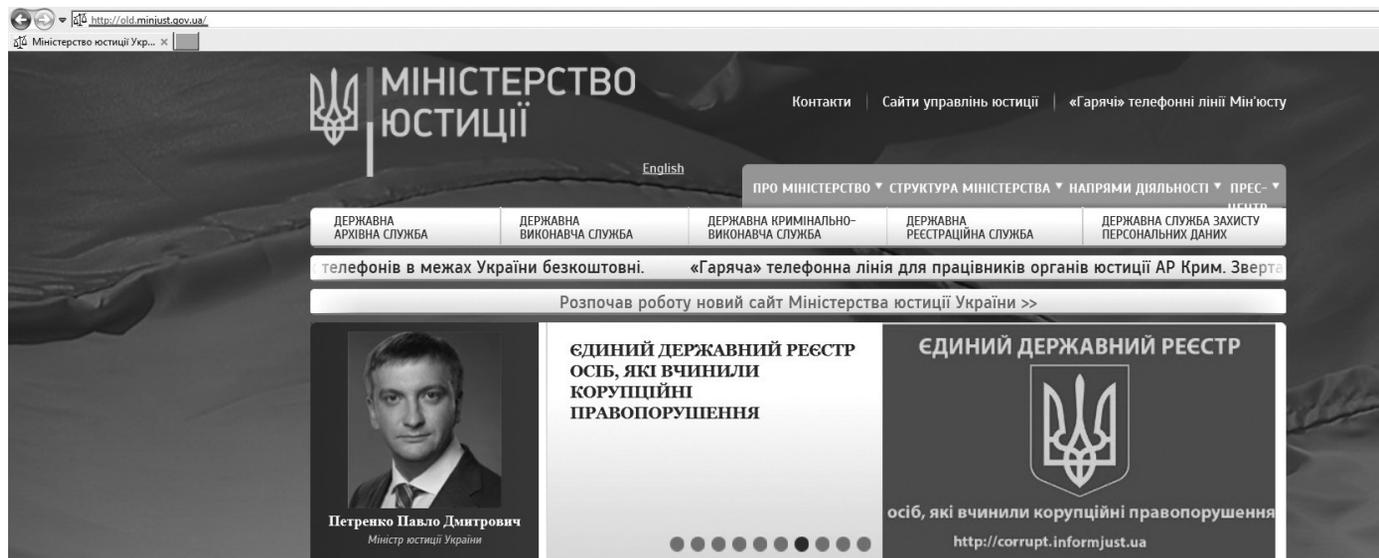
HTTP://MINJUST.GOV.UA

Варто мати на увазі, що це – новий веб-сайт Міністерства юстиції України, який працює у тестовому режимі, де не всі дані перенесені в повному обсязі.

Щоб отримати доступ до бази перекладених Міністерством юстиції України рішень ЄСПЛ проти України, вам необхідно перейти за посиланням «**НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ**».

Після чого відкриється старий веб-сайт Міністерства юстиції України, про що вказано в адресній стрічці.

Безпосередньо на головній сторінці, у правій верхній частині веб-сайту наведіть курсор на вкладку «**НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ**» та оберіть пункт «Захист інтересів держави в Європейському суді».

ПРО МІНІСТЕРСТВО ▾ СТРУКТУРА МІНІСТЕРСТВА ◀ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ▶	
Державна реєстрація нормативних актів	Антикорупційні ініціативи
Нормотворча діяльність	Перевірки, передбачені Законом України «Про очищення влади»
Єдині та державні реєстри	Міжвідомче міжнародне співробітництво
Захист інтересів держави в Європейському суді	Виконання міжнародних конвенцій
Національна стратегія у сфері прав людини	Співпраця з міжнародними інституціями
Адаптація законодавства	Банкрутство
Співробітництво у цивільних та кримінальних справах	Центральний засвідчувальний орган
Нотаріат	План роботи та аналітична звітність Міністерства
Фінансовий моніторинг юридичних послуг	Державні закупівлі
Правова робота	Інформація про автомобілі Міністерства юстиції, які підлягають продажу на аукціоні
Правова освіта населення	Фінансові ресурси
Цільові програми	Безоплатна правова допомога
Внутрішній аудит	Реагування на критику
Діяльність Комісії з питань державної політики у сфері виконання кримінальних покарань	Роз'яснення для переселенців з АРК, Луганської та Донецької областей
Діяльність робочих груп за напрямами «Реєстрація підприємств» та «Реєстрація власності	Судова реформа
Інформація щодо працівників ГУЮ в Донецькій і Луганській областях	Міжвідомче співробітництво
	Модернізація правового регулювання умов ведення бізнесу в Україні

Після чого вам будуть доступні переклади рішень Європейського суду з прав людини проти України – або повні, або стислі переклади.

Рішення по суті доступні постатейно, а також нижче є можливість шукати рішення за вказаними критеріями.

Інформація станом на 16.09.2016 року

- [УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [ПОРЯДОК ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЇХ ПРАВ, ГАРАНТОВАНИХ КОНВЕНЦІЄЮ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД](#)
- [ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ УРЯДОВОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
- [АНКЕТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ АНКЕТИ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ЯКІ Є ЖЕРТВАМИ ПОРУШЕННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПРАВА НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАНЬ НА ОКУПОВАНИЙ ТЕРИТОРІЇ](#)
- [РІШЕННЯ ЩОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
 - Рішення щодо суті (за статтями)
 1. [Стаття 2 "Право на життя"](#).
 2. [Стаття 3 "Заборона катування"](#).
 3. [Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість"](#).
 4. [Стаття 6 "Право на справедливий суд"](#).
 5. [Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя"](#).
 6. [Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії"](#).
 7. [Стаття 10 "Свобода вираження поглядів"](#).
 8. [Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань"](#).
 9. [Стаття 12 "Право на шлюб"](#).
 10. [Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту"](#).
 11. [Стаття 14 "Заборона дискримінації" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 12. [Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 13. [Стаття 34 "Індивідуальні заяви"](#).
 14. [Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності"](#).
 15. [Стаття 3 Першого протоколу "Право на вільні вибори"](#).
 16. [Стаття 2 Протоколу № 7 "Право на оскарження у кримінальних справах"](#).
 17. [Стаття 2 Протоколу № 4 "Свобода пересування"](#).
 - Рішення щодо суті (за алфавітом)
 - [Рішення щодо дружнього врегулювання](#)
 - [Рішення про схвалення умов односторонньої декларації](#)
 - [Рішення щодо справедливої сатисфакції](#)
 - [Ухвали](#)

Стислі викладення рішень постатейно, нижче можна обрати список рішень за алфавітним порядком.

- [СТИСЛІ ВИКЛАДИ РІШЕНЬ ЩОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ](#)
 - [Стислі виклади рішень](#)
 1. [Стаття 2 "Право на життя"](#).
 2. [Стаття 3 "Заборона катування"](#).
 3. [Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість"](#).
 4. [Стаття 6 "Право на справедливий суд"](#).
 5. [Стаття 7 "Ніякого покарання без суду"](#).
 6. [Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя"](#).
 7. [Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії"](#).
 8. [Стаття 10 "Свобода вираження поглядів"](#).
 9. [Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань"](#).
 10. [Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту"](#).
 11. [Стаття 14 "Заборона дискримінації" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 12. [Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції](#)
 13. [Стаття 34 "Індивідуальні заяви"](#).
 14. [Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності"](#).
 15. [Стаття 3 Першого протоколу "Право на вільні вибори"](#).
 16. [Стаття 1 Протоколу № 7 "Процедурні гарантії, що стосуються вислання іноземців"](#).
 17. [Стаття 2 Протоколу № 7 "Право на оскарження у кримінальних справах"](#).
 18. [Стаття 2 Протоколу № 4 "Свобода пересування"](#).
 - [Стислі виклади рішень \(за алфавітом\)](#)

